

זאת ה'תורה

שבת בהר-בחקתי תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

03	כוונת שמע ישראל	ומה אחרי שננצח במשחק?
	מתוך התוועדות ל"ג בעומר	
06	הניגון החסידי	מעין גנים בהר
	ניגון 451	שבעת שלבי ההתדרדרות
07	אהבה ואחווה	מעין גנים בחקתי
	כינוס רבנים	קוממיות
12	שבת אחים גם יחד	פרקי אבות
	שידור למוסקבה	עשרה נסים בביהמ"ק
16	מתנת הארץ למקבלי התורה	ארבע מהפכות
	אור החיים בהר	המהפכה הרביעית
16	מ"ב פירושי בחקתי	הסיפור החסידי
	אור החיים בחקתי	רבי אייזיק מהומיל
18	לתת לנשמה לדבר	רמז בפרשה
	שפת אמת בהר	בהר-בחקתי
19	עדות ה' בכל דרכנו	המדור אלקדים
	שפת אמת בחקתי	סוד השבע
20		
23		
25		
30		
33		
35		
37		

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים היקרים, אנחנו ממשיכים לספור את הימים עד לזמן מתן תורתנו ובינתיים אתנו עוד **גליון ואביטה לפרשיות בהר-בחקתי** מלא בכל טוב, תוכן וחיות.

השבוע בגליון:

נפתח עם קטע מהתועדות **"ל"ג בעומר** [שבטח צפיתם בה בשידור חי] העוסק בכוונת **"שמע ישראל"** – איך משה רבינו [הוא הוא רשב"י בעל ההילולא] מעניק לנו בטחון פעיל יוזם ומנצח, כשבסופו מצורף הניגון החסידי החדש – **ניגון 451**. משם נעבור לשיעור שהוקלט לכבוד כינוס הרבנים שקדם להתועדות – **אהבה ואחווה** – על החשיבות האהבה ואחווה בין מנהיגי הצבור, ההבדל בין אהבה-רגשית לאחווה-טבעית והולדת חידושי תורה בדרך לגאולה. נמשיך עם שיעור מוקלט נוסף שנשלח לאנ"ש שבמוסקבה, אף הוא נוגע ב"שבת אחים גם יחד", פסוק אותו דרש רשב"י כשהעולם נדרש למטר, ודרכו המשיך את השפע. באור החיים לפרשת בהר – **מתנת הארץ למקבלי התורה** – נקרא בקצרה על הקשר בין א"י לתורה ועל פעולת התורה ברצון לירושת הארץ. ובפרשת בחקתי נלמד על **"מ"ב פירושי" בחקתי** של בעל אוה"ח הקדוש. בשפת אמת לפרשת בהר נלמד איך **לתת לנשמה לדבר** ולהשאר מאוחדים בינינו בכל רבדי המציאות. ובפרשת בחקתי – **עדות ה' בכל דרכינו** – נלמד איך אנו מעידים על אחדות ה' בכל מעשינו וכיצד נולדים מכך אמונה וחידושי תורה.

במעין גנים לפרשת בהר, נקרא שיעור נפלא משבת בהר לפני שנתיים – **שבעת שלבי ההתדרדרות** – על המבנה הפנימי בדרשת חז"ל [המובאת בפירש"י]. ובמעין גנים לפרשת בחקתי – **קוממיות** – נקרא על הליכה בקומה זקופה והקשר לספירת העומר. בפרקי אבות, קטע נוסף מתוך התועדות ל"ג בעומר בו באר הרב את המשנה **"עשרה נסים בבית המקדש"** בהקבלה לעשר הספירות. ובארבע מהפכות אנחנו שמחים לפתוח במהפכה הרביעית, **לימוד תורה לאומות העולם** – האם מותר לגוי ללמוד תורה ומה הקשר לישראל. בסיפור החסידי נקרא על בעל ההילולא של 'יסוד שביסוד', **רבי יצחק אייזיק מהומיל**. וברמז בפרשה על עבודה עברית ופרשת התוכחה. נחתום עם רזי והמדור **לילדים**, והשבוע על **סוד השבע** – על מעגל הטבע, העידון שלו והקדושה שבו.

היכנון להתועדות [בשידור חי] יסוד שביסוד. השבוע ביום שלישי בשעה 20:30. ניתן להאזין גם בפנימי-פון שלנו שמספרו מופיע בגב הגליון.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה | אביחיל | מערכת: הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

כוונת "שמע ישראל"

דעת, נצחון ומלכות

קיצור מהלך השיעור

לכבוד רבי שמעון בר יוחאי דרש הרב בל"ג בעומר כוונה חדשה בקריאה הנצחית של עם ישראל — "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". ב"שמע ישראל" רוצה משה רבינו (וגלגולו רשב"י) להעניק לנו דעת. ב"הוי' אלהינו", כחנו וחיותנו, להעניק לנו בטחון פעיל יוזם ומנצח. התכלית היא "הוי' אחד" — "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

רבי שמעון — סוד הדעת

רבי שמעון הוא אחד הצדיקים שנקרא על שם אביו — כמו שמשה רבינו נקרא בן עמרם וכמו שדוד המלך נקרא בן ישי כך רבי שמעון נקרא בר יוחאי. הבעל שם טוב אמר ש"אין מזל לישראל". האין הוא המזל שלנו, המקור שלנו, ורשב"י זוכה לאין-המזל של הכתר. והנה, אין במילוי — **אלף יוד נון** — שוה **בר יוחאי**.

יש שני מזלות, מזל עליון ("נוצר חסד") ומזל תחתון ("ונקה"), ופעמים אין במילוי, פעמים **בר יוחאי**, בגימטריא **דעת**. ברוב הדרושים משוים את רשב"י למשה רבינו¹. האריז"ל אומר בפירוש שמכל התנאים הוא עיקר הגלגול של משה². משה רבינו הוא הדעת³ וגם רשב"י הוא הדעת⁴. שמעון הוא אמנם לשון שמיעה⁵ (השייכת לבינה),

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. אור לח"י אייר תש"פ — כפר חב"ד.

א בעש"ט עה"ת לך כו.

ב החל ממאמר "אתה הצבת" תקס"ו (סידור דש, בואילך).

ג שער הגלגולים הקדמה לו.

ד שער הפסוקים שמות.

ה בסידור רשב"י ותלמידיו באידרא — ראה קול ברמה ריש אד"ר ונצוצי זהר לזהר ח"ג קכז, ב.

ו ראה בראשית כט, לג.

דערהער, אבל תכלית הדערהער היא חדירה, התעצמות, זיווג ויחוד — דעת.

"אשר שמענו ונדעם"

הפסוק היחיד בתנ"ך שמראה את הקשר בין שמיעה לדעת הוא "אשר שמענו ונדעם ואבותינו ספרו לנו"¹ — "שמענו" אותיות **שמעון**. "אשר" הוא אושר, כמו "אשר קדשנו במצותיו" — כתר עליון, פנימיות הכתר — ושמיעת האושר, "אשר שמענו", הופכת להיות דעת, "ונדעם".

אם כן, "שמענו ונדעם" הוא קשר בין הבינה והדעת — סוד "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"². אחר כך, "ואבותינו ספרו לנו", הוא קשר בין חכמה ודעת — סתם אבא ("אבותינו") הוא חכמה וספור ("ספרו") הוא דעת. ידוע³ שיש סופר-ספר-ספור — בשלשה ספרים ה' ברא את העולם — הסופר הוא החכמה, הספר הוא הבינה וסיפור הדברים הוא הדעת⁴. אם כן, יש "שמענו ונדעם", דעת

ז תהלים עח, ג.

ח אבות פ"ג מי"ז.

ט ספר יצירה פ"א מ"א.

י לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א לס"י

אלהים – "הוי' אלהינו הוי' אחד". כידוע, זהו הפסוק המייחד יותר מכל פסוק אחר בתורה את הלמעלה מן הטבע והטבע, את שמות הוי' ואלהים, הפסוק כולו שווה למספר הראשון שהוא כפולה של שניהם (1118 שעולה **מג** פעמים **הוי'**, **גדול הוי'**, וגם יג פעמים אלהים, **אלהים אחד**). לרבי שמעון יש זיקה מיוחדת לפסוק "שמע ישראל"^ט.

שלוש ספירות בקריאת שמע

הפסוק מתחלק לשלושה ביטויים – "שמע ישראל, הוי' אלהינו, הוי' אחד". כל ביטוי כאן שייך לספירה מסוימת מעשר הספירות העליונות. כעת לומדים דרוש בפני עצמו שכדאי לזכור כאשר אומרים "שמע ישראל".

"שמע ישראל" – דעת

לאיזו ספירה שייך "שמע ישראל"? מה ה' רוצה כאן? משה רבינו, שהוא רבי שמעון, אומר את הפסוק – מה הוא רוצה לתת לנו ב"שמע ישראל"? דעת. הוא לא רוצה בינה, לא מסתפק בשמיעה. שוב, "**משה זכה לבינה**" שווה **דעת**, והוא ר"ת **מזל** – "**משה זכה לבינה**" – "אין מזל לישראל". משה יוצא מחכמה, "מן המים משיתהו"^ג, והוא זוכה לבינה – היחוד בין החכמה והבינה הוא הדעת, שהיא ענינו של משה. השמיעה היא האמצעי אבל התכלית היא הדעת. "שמע ישראל" כמו "אשר שמענו ונדעם" – שנזכה לדעת. כמו שני הפסוקים שנאמרו בפרשת ואתחנן לפני "שמע ישראל", "אתה הראת לדעת"^א, "וידעת היום והשבת אל לבבך"^ב – הכל דעת.

שבאה מהשמיעה-הבינה, ויש "אבותינו ספרו לנו", הדעת שבאה מהחכמה – התכל'ס היא הדעת. קודם (בגיל יג) מקבלים דעת מהבינה-האמא, מוחין דאמא, ואחר כך (בגיל כ) מקבלים דעת מהחכמה-האבא^א, מוחין דאבא (יג ו-כ עולה **לג**, "**גל עיני**", **לג** בעומר). שוב, זהו פסוק יפה (עם המון רמזים) שקשור לרשב"י: הוא שמיעה, אבל תכליתו – פעולתו אצלנו – היא דעת, כמו משה רבינו, לכן הוא עיקר גלגולו של משה. כתוב "**משה זכה לבינה**"^ב, בגימטריא **דעת**, **בר יוחאי בר יוחאי**, **אין-אין** במילוי ("משה זכה לבינה" ר"ת **מזל**), "ראו עתה כי **אני אני** הוא"^ג. הדעת היא העיקר – "דעת קנית מה חסרת, דעת חסרת מה קנית"^ד.

תכלית הכל – "שמע ישראל"

לאור הקדמה זו נעשה גימטריא יפה לכבוד רשב"י: על רשב"י שרים בפיוט "נעשה אדם נאמר בעבורך"^ט. בשביל מה ה' ברא אותנו, "נעשה אדם"^{טו}? בשביל "נעשה ונשמע"^י (אותיות **שמעון**). נשמע מה? את הפסוק "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{יח}. זהו הפסוק העיקרי של כל התורה כולה, כל היהדות – כל ה"נעשה" הוא לשמו, כל קיום המצוות באופן של "נעשה ונשמע" הוא בשביל שבסוף נשמע את "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

התכלית היא שנייחד את שם הוי' ושם

שם; לקו"ת ח"ה מו, ג; אזה"ת עקב עמ' תקפ"ו.

יא ראה בלקו"ת במדבר ד"ה "מבן עשרים" (ב, א).

יב ראה ר"ה כא, ב; זח"ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).

יג דברים לב, לט.

יד קהלת רבה ז, לב (ובכ"מ). ראה נדרים מא, א.

טו כפי שהוסבר בארוכה בחלקו הראשון של השיעור.

טז בראשית א, כו.

יז שמות כד, ז.

יח דברים ו, ד.

יט וראה באורך גם בשיעור ערב ל"ג בעומר אשתקד (נדפס ב"ואביטה" אמר ש"ז).

כ שמות ב, י.

כא דברים ד, לה.

כב שם פסוק לט.

"הוי' אלהינו" – נצח

לאיזו ספירה שייך "הוי' אלהינו"? מה הפשט? כתוב בפירוש³³ לכוון ב"הוי' אלהינו" שהוי', השם המיוחד, הוא הכח והחיות שלנו – "אלהינו" היינו כחנו וחיותנו. יש דרושים בהם כתוב בפירוש ש"הוי' אלהינו", כחנו וחיותנו, שייך לפסוק "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"³⁴. אם כן, "שמע ישראל" – הדבר הראשון שנדע את ה', "אתה הראת לדעת" במתן תורה ואחר כך כל החיים עבודת "וידעת היום", לשם הדעת צריך לשמוע, דערהער, אבל התכל'ס היא הדעת כנ"ל. למה מביאה אותנו הדעת? להכיר ש"הוי' אלהינו" – שהוא הכח והחיות שלנו, ושכל הזמן הוא נותן לנו חיות – "הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

לאיזו ספירה שייכת כוונה זו? כל מי שעוקב אחרי שיעורי "אמונה ובטחון" צריך לדעת – ספירת הנצח³⁵, "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"³⁶. ה' הוא הכח והחיות, נותן לנו כל הזמן כח לעשות חיל,

להצליח. עיקר ההצלחה הוא פרסום אלקות בעולם, כמו אברהם אבינו – זהו ה"דין נצח" שלנו, הנצח שלנו.

בהכל צריך להתבונן – צריך להתבונן ש"שמע ישראל" שהוא דעת וב"הוי' אלהינו" שהוא נצח.

"הוי' אחד" – מלכות

אחר כך "הוי' אחד" – לאיזו ספירה שייך? רש"י מפורש על הפסוק, ובעצם חז"ל מפורש: הפסוק "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" הוא הפסוק העשירי בעשרת פסוקי מלכויות בראש השנה. למה? כל פסוקי מלכויות כוללים את המלה מלך, וכאן אין את המלה מלך במפורש – למה זהו אחד מהמלכויות? לא סתם אחד מפסוקי המלכויות, אלא החותם – מלכות שבמלכות. כי "הוי' אחד" היינו מלכות, כפי שאומר רבי יוחנן³⁷ ונפסק להלכה – ב"אחד" יש מלכות.

רש"י מסביר שבעולם הזה הוי' הוא רק אלקינו, אבל התכל'ס, כשיבוא משיח, היא "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"³⁸. כלומר, כשאומרים "הוי' אחד" צריך לכוון לפסוק "והיה הוי' למלך על כל הארץ", כמו "מלך אחד" (מלך אחד בהכאה פרטית בגימטריא שכם, ר"ת שם כבוד מלכותו), העולה

למה מביאה אותנו
הדעת? להכיר
ש"הוי' אלהינו" –
שהוא הכח והחיות
שלנו, ושכל הזמן
הוא נותן לנו חיות
– "הוא הנתן לך
כח לעשות חיל"

ד"פ מלך, מלך פנים ואחור!).

סיכום הכוונה

יצאה כוונה מאד יסודית: ב"שמע ישראל" צריך לקבל דעת; ב"הוי' אלהינו" לקבל נצח – בטחון פעיל, יוזם, היות ש"הוי' אלהינו" יש לי כח ליוזם הרבה מבצעים ולפרסם אלקות בעולם; ו"הוי' אחד" היינו דירה בתחתונים, מלכות ה', "והיה הוי' למלך על כל הארץ".

כג. לקו"ת ר"ה סב, ד ובכ"ד.

כד. דברים יח, יח. ראה גם אשא עיני מאמר "שמע ישראל" פ"ג.

כה. ראה בשיעור ו' כסלו ש"ז ("אמונה ובטחון" 28).

כו. שמואל-א טו, כט.

כז. ר"ה לב, ב.

כח. זכריה יד, ט.

דעת, הוא נברא בר-דעת לדעת את קונו.
מה עיקר הענין של דוד? נצח ישראל – על
מלכות דוד נאמר "וגם נצח
ישראל לא ישקר ולא ינחם
כי לא אדם הוא להנחם"
– והוא יוזם ועושה בכח
ה'. מהו משיח? מלכות ה'
בעולם, "הוי' אחד". האמצע,
דוד, הוא "היום לעשותם"
– היום צריך לנצח. אחרי
שמנצחים במשחק^ל, בכח
"הוי' אלהינו", זוכים לתכלית
של "הוי' אחד" – היא "הוי'
אחד", "והיה הוי' למלך על כל
הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

ל דברים ז, יא.

לא הנושא העיקרי בהמשך ההתוועדות היה תורת המשחקים
שענינה לנצח.

כעת נראה משהו פלאי לגמרי: כמה שוה
דעת נצח מלכות? דעת הוא **בר-יוחאי בר-**
יוחאי וכו' – 474. **נצח** – 148.
מלכות – 496. כמה יחד?
1118 – **"שמע ישראל הוי'
אלהינו הוי' אחד"**! רמז פלאי,
פלאי פלאים. התוכן הפנימי
של שלשת חלקי הפסוק,
שמוסיף הרבה מאד לעבודה,
עולה הפסוק עצמו.
שלשת חלקי "שמע
ישראל, הוי' אלהינו, הוי'
אחד" הם גם על דרך ראש-
תוך-סוף של האנושות –
אדם-דוד-משיח (ר"ת **אדם**, כנודע^{כט}, סוד
נעשה אדם" הנ"ל): ה' ברא את האדם עם

כט ספר הגלגולים פ"א (ושם פס"ב בשם ספר הקנה) ובכ"ד.

ניגון | 451 י"ז אייר תש"פ

אהבה ואחווה

לכבוד כינוס רבנים – ל"ג בעומר

קיצור מהלך השיעור

בל"ג בעומר התקיים שידור משותף של הרב עם עוד שני רבנים חשובים – הרב דב ליאור שליט"א והרב מאיר מזוז שליט"א – בסימן "נהגו כבוד זה בזה". דברי הרב עסקו בחשיבות האהבה והאחווה בין הרבנים, מנהיגי הציבור, תוך הבהרת ההבדל בין אהבה (רגשית) ואחווה (טבעית), בשרשיהם בקומות הגבוהות יותר של הנפש ובפרי הטוב שלהם במציאות, בהולדת חידושי תורה רעננים ופסיקות בנושאים שעל הפרק ובשיתוף פעולה בדרך להבאת הגאולה.

ל"ג בעומר – מילוי מצברים באהבת ישראל

את הכלל ש"ואהבת לרעך כמוך" זה כלל גדול בתורה^ה. אחריו בא רשב"י ואמר, בזהר, ש"אנן בחביבותא תליא מילתא" – הכל אצלנו תלוי בחביבות, בחיבה בין החברים, אהבת ישראל ואחדות ישראל. אצל רבי עקיבא עוד היו דינים – הוא מעשרת הרוגי מלכות, העיקרי ביניהם^ו, והוא תמך במרד בר כוזבא^ז – אבל בדור רשב"י כבר הכל חסדים^ח, לכן הוא אומר "אנן בחביבותא תליא מילתא". בכל אופן, המסר ונתינת הכח של ל"ג בעומר הם מילוי המצברים שלנו בהרבה אהבה ואחווה.

אהבה ואחווה בין המנהיגים

הזכרנו לאחרונה^א אמרה של אחד מגדולי החסידות, רבי דוד מטאלנא^ב, שאם רק היו

היום אנחנו מתכוננים לל"ג בעומר, ההילולא דרשב"י ש"יכול לפטור העולם"^א, לפטור אותנו מכל המיצרים שלנו. כל ספירת העומר היא המשך של יציאת מצרים מיום ליום. בל"ג בעומר יש יציאה מיוחדת במינה של שחרור וחופש ממצרים לקראת חג שבועות. כתוב של"ג בעומר הוא "מתן תורה של פנימיות התורה"^ב המשמש הכנה לקבלת כל התורה כולה. כלומר, מתחילים דווקא מהפנימיות ואחר כך מקבלים גם את ממד הנגלה של התורה.

ל"ג בעומר הוא יום של אהבה ואחווה, שלום ורעות בין היהודים. באותו יום פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות^ג, ולכן גם על פי נגלה עושים שמחה גדולה. רבי עקיבא – רבו של רשב"י – נטע בתודעה שלנו, עם ישראל,

נרשם (משידור) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. הקלטה לכינוס רבנים – ל"ג בעומר. י"ג אייר תש"פ.

א סוכה מה, ב.

ב ראה שידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר דש, סוע"ב וביאוריו.

ג טור או"ח סימן תצג.

ד ויקרא יט, יח.

ה בראשית רבה כד, ז.

ו זהר ח"ג קכח, א.

ז ראה שער הפסוקים ויצא סימן ל (ובכ"ד מכונים עשרת הרוגי מלכות "רבי עקיבא וחבריו").

ח רמב"ם הלכות מלכים פי"א ה"ג.

ט שער הגלגולים הקדמה כו.

י אור ל"י אייר תש"פ.

יא מזקנים אבתבון (סלונים) חלק הסיפורים מערכת הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע ב.

אחת מהמלים הללו:

אהבה היא משהו רגשי – כשאני אוהב אותך הלב שלי מתמלא רגש, וכתוב^{יב} שאפילו אפשר להכיר זאת בדופק הלב, ככל שהאהבה נעשית יותר מודעת הלב דופק יותר חזק. כלומר, אהבה היא רגש – שייכת למורגש של הנפש, בלשון הקבלה.

יש במודע של הנפש שלשה רבדים –

רובד המושכל, השכל, חכמה-
בינה-דעת; רובד המורגש,
עיקרי המדות, חסד-גבורה-
תפארת; ורובד המוטבע,
כמו אינסטינקטים, הרגלים
ודפוסי התנהגות קבועים,
של הנפש. גם המוטבע הוא
מדות בלב, אבל אלו מדות
טבעיות, ובלשון הקבלה היינו
נצח-הוד-יסוד; בסוף יש את
המלכות שכוללת הכל.

בכל אופן, בפשט, אהבה
היא רגש, שייכת למורגש של
הנפש. אחוה היא קשר בין
אחים – יש אהבת אחים, אח
ואחות, וזהו גם משל לקשר
איש ואשה בשיר השירים,
"באתי לגני אחתי כלה"^{יג},
"פתחי לי אחתי"^{יד}, אבל
מדובר באהבה טבעית. רגש
בין אחים הוא אינסטינקט,

לא צריך לעורר אותו בהתבוננות עמוקה –
זו אהבה שבטבע. לעומת זאת, במלה אהבה
מתכוונים בעיקר לאהבה רגשית, השייכת
למורגש שבנפש. שוב, ההבדל הכללי בין

אהבה ואחוה אמתיות בין צדיקי הדור –
כלומר, בין הרבנים – משיח היה בא מזמן.
ביאת המשיח – הגאולה לעם ישראל ולכל
העולם כולו – תלויה בעיקר באהבה ואחוה.
כמובן, אהבה ואחוה שייכות לכולם, אבל
מתחילות דווקא מראשי העם, המנהיגים
הרוחניים של העם – ביניהם צריכות להיות
אהבה ואחוה ו"בתר רישא גופא אזיל"^{יז}.

הגם שיש "מלחמתה
של תורה", דעות שונות
ומחלוקות – לפעמים מהקצה
אל הקצה – אבל כתוב "את
והב בסופה"^{יח}. אם זו מחלוקת
לשם שמים סופה להתקיים^{יט},
דהיינו שמגיעים בסוף לאהבה
ואחוה, שלום ורעות^{יז}. דווקא
בזכות חילוקי הדעות מתגלה
ש"אלו ואלו דברי אלהים
חיים"^{יט} ממש ונוצרת אחדות
אמתית, שהיא הבסיס, הכלי,
לקבלת כל הברכות – עד
הברכה העיקרית של הגאולה
האמתית והשלמה על ידי
משיח צדקנו.

אהבה ואחוה – מורגש ומוטבע

יש פה שני מושגים
שהולכים יחד – בווארט של
רבי דוד מטאלנא ובכלל – אהבה ואחוה, לכן
כדאי שנתבונן בגוון המיוחד והמדויק של כל

יב עירובין מא, א; וראה סוטה מה, ב.
יג במדבר כא, יד.
יד אבות פ"ד מי"א.
טו קידושין ל, ב.
טז עירובין יג, ב.
יז עקצים פ"ג מי"ב.

יח ראה לדוגמה ד"ה "וידעת היום" תרצ"ב.
יט שה"ש ה, א.
כ שם פסוק ב.

יש בטבע שלי תחושת אחוה עם היהודים. שוב, צריכה להיות תחושת אחוה ממש – אחים ממש – בין מנהיגי היהודים. שרש המורגש הוא במושכל, אבל שרש המוטבע – משהו 'עצמי', כך קוראים לכך – הוא בכתר.

דבקות-התקשרות-אהבה-אחוה

מי שזוכה להגיע לכתר נמצא בדבקות – דבקות עם ה' וגם החבר, דיבוק חברים. גם בין הרבנים כמובן צריך להיות דיבוק. מצד אחד, דיבוק חברים הוא דעת, אבל שרש הדעת והדבקות האמתית הוא למעלה מטעם ודעת, בכתר.

כשהאהבה נמצאת בעילה שלה, בתוך השכל, היא נקראת התקשרות. כמו שיש חסיד שמקושר לרבי. מהי התקשרות? כתוב שהתקשרות היא אהבה³³, רק שהיא שרש האהבה בדעת.

אם כן, אם רוצים לתת מלים לכל ארבע המדרגות כאן, יש אחוה בנה"י, במוטבע של הנפש; אהבה במורגש; שרש האהבה שהוא התקשרות בדעת, בשכל – דעת היא הנקודה הפנימית, התמציתית, של השכל; ודבקות עצמית, מעל טעם ודעת, בכתר. שוב, הדבקות היא עצמה מוטבעת וההתקשרות של השכל היא המורגש בתוך השכל.

אהבה ואחוה ב-לג בעומר

לפני שנמשיך, נעשה גימטריא פשוטה, שכבר הזכרנו – סבה שאנחנו מדברים על הנושא לקראת **לג בעומר** – **אהבה-אחוה עולה לג**. כלומר, ב-**לג בעומר**, יום ה-33, צריך להגיע ליחוד של אהבה ואחוה. אלה לא רק שתי מלים נרדפות, אלא שתי מלים שלכל

שני המושגים אהבה ואחוה הוא בין המורגש והמוטבע.

שרש המורגש במושכל ושרש המוטבע בעל-מודע

מעל המורגש יש את המושכל, ומוסבר בחסידות באריכות שהמורגש בעצם נולד מהמושכל – אני מתבונן בשכל בגדולת ה', או גם בגדולת החבר שלי שיש לו "חלק אלוה ממעל ממש"³⁴, אני מתבונן בטוב שלו, מגלה את הטוב, דן אותו לכך זכות, וכמה שאני יותר מתבונן בטוב, של ה' יתברך או של החבר, כך אני מוליד בלב את רגש האהבה. כלומר, שרש המורגש הוא במושכל. לכן כתוב שהמושכל והמורגש הם בעצם עילה ועלול – בלשון החקירה. השכל הוא עילה והרגש הוא עלול. העלול היה כלול ממש בעילה ונולד משם, בדיוק כמו תינוק שנולד מרחם האם – המורגש נולד מרחם המושכל. אם לבית הלל יש נטיה שכלית להקל מתוך אהבה ולבית שמאי יש נטיה טבעית להחמיר – זהו שרש הרגש, העלול, בתוך העילה, השכל.

כמו ששרש המורגש במושכל, כך שרש המוטבע, שלמטה מהמורגש, הוא מעל המושכל, למעלה מטעם ודעת, מעל השכל – בכתר, שמעל המודע. בדרך כלל הוא לא מודע, לכן נקרא על-מודע, אבל הוא השרש האמתי של כל כחות הנפש, ובפרט שרש המוטבע – זהו הטבע האמתי והעצמי של היהודי, הטבע היהודי.

יש כאן תופעה שנקראת בקבלה וחסידות "חותם המהפך"³⁵: יש לי אהבה בלב, מורגש.

כא – תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

כב – ראה פרדס רמונים ש"ח פ"ד; שער מאמרי רשב"י על תקו"ז ט, ב ומשנת חסידים תקון תפלין פי"ד מ"ה (וראה שם עולם קטן פט"ז). מובא בחסידות ברבוי מקומות. ראה לקו"ת שה"ש ד"ה "שימני כחותם" (מה, א) ובכ"מ.

כג – לוח ה"יום יום" כ"ו שבט. ראה שערי אהבה ורצון מאמור "כח האהבה" וביאוריו.

ו"מחברי" יותר מאשר מ"רבותי".¹⁰
 אם כן, האהבה מולידה. אנחנו רוצים, התופעה המתבקשת, שמתוך ההתקשרות והחיבור הזה (שרש האהבה בהתקשרות בדעת, כנ"ל) יולדו הרבה חידושי תורה – חידושים אקטואליים. מה היו עושים? פוסקים הלכה למעשה, כשהתעוררה שאלה במציאות, באקטואליה, דנו יחד עד שיצא דבר מלובן ומיושב מתוך החברות של הרבנים. זו הולדה מתוך אהבה.

ביטוי האחוה – שיתוף פעולה

מה הסימן והביטוי המעשי של אחוה? אמרנו שהאחוה טבעית לגמרי, המוטבע של הנפש, נצח-הוד-יסוד. מתוך אחוה בא שיתוף פעולה במבצעים מעשיים, שיוזמים ביחד לעשות איזה מבצע – להחזיר את עם ישראל בתשובה. הרי התפקיד הראשון של מלך המשיח הוא להחזיר את עם ישראל בתשובה. לשם כך הרבי מליובאוויטש יום הרבה מבצעים, כדי להגיע לכל היהודים. כדי שהכל יעבוד ויצליח ויגיע לתכל'ס – לביאת המשיח – צריך שכל הרבנים ישבו וישתפו פעולה, יחשבו יחד איך משתפים פעולה ב"מעשה הוא העיקר"¹¹ ומגיעים לעם ישראל בפועל.

איך יודעים ששיתוף פעולה ברובד המעשה של החיים שייך לאחוה ולמוטבע שבנפש? בקבלה מבואר¹² שלכל ספירה יש את השם הקדוש ששייך לה. לשתי הספירות העיקריות של המוטבע שבנפש, נצח והוד, יש שם משותף – צבאות, הוי' צבאות בנצח ואלהים צבאות בהוד. כשכותבים את שם **צבאות** באתב"ש מקבלים **השתפא**¹³ – מלשון

אחת המטען שלה, וצריך לייחד אותן. צריך להתחיל בין הרבנים ומשם לחלחל לכל העם. בעצם, **אהבה** היא מספר מאד חשוב – 13, כמו 13 מדות הרחמים. תרגום אהבה בארמית בכל מקום הוא "רחימו" – אהבה, אבל לשון רחמים, שרש הרחמים. רחימו גם אומר, כמו שהסברנו קודם, שהאהבה נולדת מתוך הרחם – רחם האם, שהיא ההתבוננות של המושכל שבנפש. בכל אופן, יחד **אהבה-אחוה** הם **לג**.

פרי האהבה – הולדת חידושי תורה

מה הביטוי המיוחד של האהבה והאחוה במציאות? ביטוי האהבה, כמו אהבה בין בני זוג, הוא הולדת ילדים. פרי האהבה הוא הולדה. זו בעצם המצוה הראשונה בתורה, "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה"¹⁴ – ממלאים את הארץ ב"תוכן משתבח" (זהו הביטוי¹⁵) וגם כובשים את הארץ. כלומר, משעבדים את כל מה שה' ברא לכבודו לתכליתו האמתי – לכבודו של הקב"ה. זהו תפקידו, ובשביל שאנחנו, בני ישראל, נכבוש את הארץ – צריך הרבה "פרו ורבו". מאיפה בא ה"פרו ורבו"? מאהבה. ה"פרו" הוא הפרי של האהבה.

איך הדבר בא לידי ביטוי בין רבנים? פשוט, שיושבים ביחד – כמו שפעם היה, וחבל שהיום אין לנו בדיק – שכל חכמי הדור, הסנהדרין, ישבו באהבה, אחוה, שלום ורעות והתדיינו. מתוך השקלא וטריא – כמו בגמרא, וכך במשך כל הדורות – נולדו חידושים, חידושים רעננים, חידושי תורה, חידושי הלכה, חידושי פשט, חידושי רמז, חידושי דרוש, חידושי סוד. הכל נולד מתוך "רבותי", "חברי" ו"תלמידי" – "ומתלמידי יותר מכולם"

כו תענית ז, א.

כז ע"פ אבות פ"א מ"ז.

כח זהר ח"ג יא, א; ע"ח שמ"ד (השמות).

כט זהר ח"ב רסא, ב.

כד בראשית א, כח.

כה לשון הרבי מליובאוויטש.

ונעים לשני¹⁷. מתוך כך אפשר לשתף פעולה במעשה, שהוא העיקר.

סיכום

נחזור: פרי האהבה הוא הולדת חידושים ופסיקת הלכות מעשיות ביחד, כלומר, בהסכמה מלאה של רבנים – גיוון של הרבה מנהיגים וראשים, "ראשי עם"¹⁸. ביטוי האחוה הוא שיתוף פעולה ביזמת מבצעים כדי לקרב את עם ישראל, להחזיר את עם ישראל בתשובה. אני בעצמי צריך לעשות תשובה וגם להשפיע על כולם – "הוכח תוכיח את עמיתך"¹⁹, "הוכח" את עצמך ואחר כך "תוכיח" את הזולת²⁰.

שה' יעזור שנוזה, קודם המנהיגים ומהם שיגיע לכולם, לאהבה ואחוה אמיתיות. אז, כמו שאמר רבי דוד מטאלנא, אם רק תהיינה אהבה ואחוה, בפרט בין הרבנים, יבוא משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

שיתוף²¹, הכוונה שיתוף פעולה. בקבלה שם צבאות – השתפא – שייך לשתי הרגלים. מה ההבדל בין שתי הרגלים לשתי הידים? כל יד יכולה לעבוד בפני עצמה, לא חייבת שיתוף פעולה עם היד השנייה, אבל הרגלים – שעיקר תפקידן הליכה – חייבות שיתוף פעולה כדי ללכת, אי אפשר ללכת ברגל אחת. כך הרבנים חייבים להרגיש – שצריכים שיתוף פעולה בינינו.

איך יודעים עוד שאחוה שייכת לנצח והוד? בלולב נצח והוד הם "שני בדי ערבות"²² והערבות נקראות בחז"ל "אחוונא"²³, לשון אחוה – הערבות הן סימן האחוה של המוטבע. מה עוד אומר שני בדי ערבה? ערבה גם לשון ערבות – כל ישראל ערבים זה לזה וכל ישראל ערבים זה בזה²⁴. יש בינינו ערבות, שכולנו ערבים אחד עבור השני, הרגשת ערבות – וכך גם הרבנים צריכים להרגיש – וגם הרגשה של ערבות, שכל אחד ערב

לד ראה סה"ש תש"א עמ' 144; אג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' שפד ו-תפא (בשם אחד מגדולי החסידים).

לה דברים לג, הו-כא.

לו ויקרא יט, יז.

לז בעש"ט עה"ת פרשת קדשים אות טו.

ל קהלת יעקב ערך 'השתפא'.

לא פע"ח שער הלולב פ"ג.

לב שבת כ, א וכמפורש ברש"י שם.

לג סנהדרין כז, ב.

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- ל"ג בעומר הוא יום של מילוי המצברים באהבה ואחוה.
- הגאולה תלויה באהבה ואחוה בין היהודים – האהבה והאחוה בין מנהיגי הציבור מחלחלת לכל ישראל.
- שרש האהבה הרגשית בהתבוננות ובהתקשרות השכלית. שרש האחוה המוטבעת בדבקות שבעל-מודע.
- האהבה בין הרבנים צריכה להוליד פירות של חידושי תורה רעננים ופסיקות אקטואליות.
- האחוה בין הרבנים צריכה להוליד שיתוף פעולה ב'מבצעים' להחזרת עם ישראל בתשובה והבאת המשיח.

"שבת אחים גם יחד"

קיצור מהלך השיעור

כאשר נצרך העולם למטר דרש רבי שמעון בר יוחאי את הפסוק "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" והמשיך את השפע לעולם. "שבת אחים" רומז לתיקון האחוה, שלא עלתה יפה בין קין והבל ובין יעקב ועשו, דרך לימוד מזוגות אחים שהאחוה ביניהם עלתה יפה. תיקון האחוה בעולם הוא אחד מיעודי הגאולה ויש בו כח להביא רוב ברכה לעולם כולו.

הילולא דרשב"י

הפנימי, הנשמה הפנימית, של התורה, ובעוד שבועיים נקבל את כללות התורה, נשמתא דאורייתא יחד עם גופא דאורייתא – כך שתהיה לנו תורה שלמה, נשמה וגוף. **תריג** המצוות על כל פרטיהן שעלינו לממש בפועל.

ירידת גשם על ידי סודות "שבת אחים גם יחד"

הזהר¹ מלמד אותנו שכאשר רבי שמעון בר יוחאי – בעל ההילולא של **לג** בעומר – רצה להוריד לעולם ברכה מהשמים (גשמי ברכה), לעם ישראל ולעולם כולו, הוא רק פתח את פיו בגילוי סודות התורה. באמצעות אמירת סודות התורה בלבד הוא היה מסוגל להוריד מהשמים את כל הברכות הנצרכות, במיוחד את הגשם. הרבה פעמים בהיסטוריה היתה עצירת גשמים והצדיקים הגדולים בדור התפללו וצמו – וגם כל הציבור צם והתפלל – וה' הוריד גשם. אבל רשב"י פעל בצורה אחרת, רק על ידי אמירת תורה, תורת הנסתר. **לג** בעומר רמוז בפרשת בחקתי שקוראים השבוע: זו הפרשה ה-**לג** בתורה. בפסוק

אנחנו מתכוננים ליום מאד חשוב ומיוחד בלוח השנה היהודי – ל"ג בעומר. זהו יום ההילולא של אחד מגדולי הצדיקים בעמנו, רבי שמעון בר יוחאי, שבקיצור נקרא רשב"י. הוא קבור במירון וכל שנה מגיעים לשם וחוגגים, מדליקים מדורות ושרים ורוקדים לזכותו. במסורת, במיוחד במסורת החסידות, רבי שמעון בר יוחאי בין כל הצדיקים נקרא 'רבי שמח' – הוא שמח ורוצה שאנחנו נהיה שמחים, והוא מלמד אותנו קודם כל שבאמצעות שמחה יוצאים מכל הצרות בחיים שלנו ומגיעים לגאולה האמתית והשלמה לעם ישראל ולכל העולם. כמובן, המשמעות היא שבזכותו תהיה לנו גם רפואה שלמה – לכל מי שצריך רפואה שלמה – שכולם יהיו בריאים וחזקים כדי לקבל את התורה עוד שבועיים.

גם ב-**לג** בעומר מקבלים את התורה – **לג** אותיות **גל**, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"². זהו היום בו מקבלים את הממד

נרשם (משידור) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. הקלטה לקראת ל"ג בעומר – למוסקבה (אנגלית). י"ג אייר תש"פ – הקלטה. א לקוטי דבורים (מהדורת לשה"ק) ח"ד עמ' 726.
ב תהלים קיט, יח. וראה אוה"ת נ"ך ח"ב עמ' תתקנ"ג; לקוטי הלכות הלכות ר"ח הלכה ג (ובכ"ד) ובריבוי ספרי חסידות.

רמזי גשם בפרק

יש הרבה רמזים יפים בפסוק:

הראשון, **"הנה מה טוב ומה נעים"** שוה בדיוק **גשם**, 7 בחזקת 3. כתוב^ט שכאשר משיח יבוא יהיה אור החמה פי 343 מהיום, "שבעתים כאור שבעת הימים". גם אור השמש נקרא גשם. כל הגילויים והברכות – שה' נותן לנו בזכות ההליכה בחוקות התורה, לימוד התורה ביגיעה (כפי שחז"ל מפרשים "אם בחקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה"^י) – כלולים בברכת הגשם.

הפסוק מופיע בפרק תהלים קצר, שיש בו רק שלשה פסוקים. הפסוק השלישי בפרק הוא "כטל חרמון שירד על הררי ציון וגו'" והוא דימוי לברכה, "כי שם צוה הוי' את הברכה חיים עד העולם". **"טל חרמון"** – סמל של ברכה, "כי שם צוה הוי' את הברכה חיים עד העולם", סמל של חיים נצחיים – שוה בדיוק אותו מספר, 343, 7 בחזקת 3, כמו **"הנה מה טוב ומה נעים"** בתחלת המזמור.

"שבת אחים" – משה ואהרן

"גם יחד" מרבה מישהו נוסף, עוד נשמה או הויה. כמו נישואין – כאשר יש חיבור בין בני זוג ה' מופיע ביניהם, "שכינה ביניהם"^{יב}, השותף השלישי – זהו הריבוי של "גם". כך ב"שבת אחים גם יחד" יש ריבוי – אם כל היהודים יושבים יחד, באחדות, ה' מתגלה

הראשון, "אם בחקתי תלכו"^{יג} יש **לג** אותיות, והמלים **"אם בחקתי"** שוות משולש של **לג**. שלש תופעות שונות שקושרות את פתיחת הפרשה ל-**לג**.

מה התוכן? "אם בחקתי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם". זו הברכה הראשונה של התורה, סימן שזו הברכה הכוללת את כל צרכינו בעולם הזה, כל הגשמיות שלנו (גשם לשון גשמיות) – כדי שנוכל לעבוד את ה' בשמחה, זהו היעוד והשכר הטוב שהתורה קובעת ל"אם בחקתי תלכו" (ועוד: **גשם** כולל את שלש הברכות העיקריות לגביהן נאמר

"ונתתי" בפרשה – "ונתתי גשמיכם בעתם", "ונתתי שלום בארץ"^{יד}, "ונתתי משכני בתכם", כמסבר באריכות במ"א^{יז}).

שוב, בזמן רשב"י לא ירד גשם, והזהר מספר שרבי שמעון פתח את פיו ודרש את הפסוק בתהלים **"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"**^{יח}. פסוק

מפורסם, שחסידים גם שרים עליו ניגונים שונים. הכלי שעלינו ליצור כדי לקבל את כל הברכות – הכלי לכל הברכות שה' ממטיר עלינו, כל הברכות הן גשם – הוא **"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"**. כלומר, עלינו להגיע לאחדות – אהבת ישראל ואחדות ישראל. עלינו להפוך כולנו לאחד, לעבוד יחד בשביל משיח.

הכלי שעלינו
ליצור כדי לקבל
את כל הברכות
הוא **"הנה מה טוב
ומה נעים שבת
אחים גם יחד"**

ט שופטים ה, לא ובת"י ורש"י שם; ישעיה ל, כו ובת"י ורש"י שם.
י ישעיה שם.
יא רש"י על ויקרא כו, ג.
יב סוטה יז, א.

ד ויקרא כו, ג.
ה שם פסוק ו.
ו שם פסוק יא.
ז ראה מעין גנים ח"ג פרשת בחקתי (ועוד).
ח תהלים קלג, א.

ביניהם, הוא נמצא יחד אתם.

צריכים אחוה בין כל היהודים, כל האחים, אבל המפרשים אומרים ש"שבת אחים" מתייחס בעיקר לאחים מסוימים. הפירוש הראשון והעיקרי של חז"ל שמדובר כאן באחים משה ואהרן.³ המשך הפרק מדבר בפירוש על אהרן ומתייחס גם למשה רבינו. שני האחים – יחד עם האחות השלישית, מרים – הוציאו אותנו יחד ממצרים ונתנו לנו את התורה. במיוחד משה רבינו, אבל אהרן הוא הכהן הגדול, והמים – כמו הגשם – שהם שתו משך כל ארבעים שנות הילוכם במדבר באו מבארה של מרים, בזכות מרים, האחות השלישית. זו ההתחלה והיסוד של האחוה הזו.

בכל אופן, מסבירים שיש כאן התייחסות פרטית לשני האחים משה ואהרן. ורמז יפה בגימטריא: כשמחברים ל"הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" (1169) את משה-אהרן (601) מקבלים 1770, משולש של אחים (כלומר, חיבור כל המספרים מ-1 עד 59).

"שבת אחים" – שותפות יששכר וזבולון

יש עוד אחוה חשובה שכלולה כאן: המלב"ם מסביר שהכוונה כאן לשני הבנים האחרונים של לאה אמנו ויעקב אבינו – יששכר וזבולון. האחדות ביניהם מאד אקטואלית. זבולון עבד קשה, היה לו 'חוש' בגשמיות, בעולם הפיזי. הוא טיפוס ארצי. צריכים בעולם נשמות שמימיות ונשמות ארציות, והדוגמה הכי מובהקת לכך בתורה היא יששכר וזבולון. יששכר הוא בחור-ישיבה, הוא לומד ולא עובד, כי יש לו קשר של אחוה, הסכם, עם אחיו הצעיר זבולון שהולך ועובד. גם זבולון יודע ספר, הוא לומד וקובע עתים

לתורה, אבל הוא עובד קשה – הוא נוסע למרחקים, מגיע עד פרו ומביא משם יהלומים – והוא מפרנס את יששכר.

יש הסכם בין שניהם, "מה טוב ומה נעים" – בין "טוב" ו"נעים" יש יחס של זכר ונקבה, כמבואר בקבלה.⁷ האיש הוא משפיע והאשה היא מקבל. בקשר בין יששכר וזבולון כל אחד גם משפיע וגם מקבל. בגשמיות, זבולון הצעיר משפיע ויששכר מקבל. ברוחניות, יששכר משפיע – מלמד תורה, לא רק לאחיו הצעיר זבולון אלא לכל עם ישראל, הוא מחשב את הלוח העברי, מאתים חכמי סנהדרין באים מיששכר¹⁰ – וזבולון מקבל. זו דוגמה של "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד". המלה "שִׁבְתָּ" היא גם אותיות שִׁבְתָּ, לרמז שהזמן המיוחד לשבת יחד הוא ביום השבת קדש, היום שזבולון נח ממעשי החול שלו ומוכן ומזומן לשבת ולהתענג בדברי התורה שמשמיע לו יששכר אחיו.

תיקון אחוות קין והבל ואחוות יעקב ועשו

אם כן, קודם כל מדברים על משה ואהרן אבל "שבת אחים גם יחד" מתייחס גם ליששכר וזבולון. אם מעמיקים עוד יותר, אפשר לחשוב על עוד אחים – יש אחים בכל הדורות, וצריך לחשוב על סוגי אחוה שמדובר עליהם בתורה.

זוג האחים הראשון בתורה לא כל כך הסתדר טוב יחד – קין והבל. קין הרג את אחיו הבל. צריך לתקן את הרצח הזה. כל הגלות, כל הדברים השליליים בחיים שלנו, קשורים לחטא של האחים הראשונים, של קין שהרג את הבל. אחרי 130 שנה נולד לאדם עוד בן,

יד ראה זהר חדש (מרגליות) מב, א; נא, ב.

טו דה"א יב, לג.

יג הוריות יב, א; תנחומא שמות כז.

עליהם ללמוד איך אפשר להסתדר, ולא רק להסתדר דיעבד, אלא להסתדר לכתחילה – מתוך הבנה שכל אחד משלים את השני. מתוך כך אפשר להגיע להרגשה אמיתית של אהבה (רגשית) ואחוה (טבעית) בין אחים שיצאו מאותו רחם. אם מדובר בקין והבל – האמא היא חוה^ח. אם מדובר ביעקב ועשו – האמא היא רבקה^ט.

לג בעומר – תיקון האחוה

זהו הלימוד הראשון של רשב"י, של לג בעומר, שעלינו לתקן את רגש האחוה שלנו – וזהו היסוד והכלי להוריד לעולם את כל הברכות, כל הגשם. אם נזכה משיח יבוא על ענף^ז. אם הוא בא על ענף, מה הדימוי של ההגעה שלו? הוא כמו גשם, גשם שיורד מהענף. שנזכה בקרוב ממש לגשם הזה, גשם של משיח שירד מהענף בשמים, ויצמיח פירות בארץ, במציאות שלנו, טובות ושלוש וישועות והמתנות ליהודים ולכלם.

יח **חוה-קין-הבל = גבורה** = ג"פ חסד, הערך הממוצע של שלהם.

יט כשמוסיפים **רבקה-עשו-יעקב לחוה-קין-הבל** מקבלים **תפארת**, הכח הממזג ומחבר "גם יחד" את החסד והגבורה. כ סנהדרין צח, א.

שת, שהיה "תחת הבל"^ט – יש עוד צ'אנס שהבל חוזר ויש עוד צ'אנס להיות "שבת אחים גם יחד". אבל התיקון עוד לא עבד, גם בדורות הבאים יש את המחלוקת שלהם – כמו בין משה (גלגול הבל) לקרח (גלגול קין) – בכל דור יש 'חזרה' על יחסי האחוה הראשונים האלה, שלא הצליחו. אחר כך יש עוד אחים מפורסמים, אולי הכי מפורסמים בכל התורה, שגם הקשר ביניהם לא הלך – יעקב ועשו.

כשיבוא משיח צריך לתקן גם את האחוה שלא הצליחה – בין קין והבל ובין יעקב ועשו. ביחס לגאולה, בזמנו הרבי מליובאוויטש אמר^י שעשו כבר מוכן לתיקון, מחכה לנו. עשו הוא הציביליזציה, ובמיוחד תרבות המערב – מדע, אוניברסיטה, עסקים. עשו מחכה לתיקון האחוה שלו עם יעקב. נמצא שהפסוק שלנו משתייך גם לאחוה זו, של יעקב ועשו, וגם לאחוה הראשונה של קין והבל. קין והבל הם בעלי אנרגיות רוחניות הפוכות – קין הוא גבורה והבל הוא חסד. הם לא הסתדרו יחד, אבל כאשר משיח יבוא עליהם להסתדר.

טז בראשית ד, כה.

יז שיחת פרשת ויצא, ט' כסלו תשנ"ב (תורת מנחם התועדויות עמ' 354).

בקיצור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- רשב"י הוא 'רבי שמח' המלמד שיוצאים מכל הצרות על ידי שמחה.
- קבלת פנימיות התורה בל"ג בעומר היא ההכנה לקבלת כל התורה בשבועות.
- הכלי לכל הברכות – כל הגשם – הוא "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד".
- "שבת אחים" רומז למשה ואהרן, גואלי ישראל, וליששכר וזבולון שיש ביניהם שותפות של פרנסה ולימוד תורה.
- כל צרות הגלות קשורות לקלקול האחוה בין קין והבל – החוזרים שוב ושוב – והגאולה קשורה לתיקון האחוה בין קין והבל ובין יעקב ועשו.

מתנת הארץ למקבלי התורה

אור החיים בהר

האזה"ח מוסיף שלפני הגיור בהר סיני היו בני ישראל בגדר נוכרים שאסור לתת להם מתנת חנם, ולכן רק מכח קבלת התורה 'מותר' לה' לתת לישראל את הארץ. **סיני** ועוד **מתנת חנם** עולה פסוק היחוד – **"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"**.^ה יחוד השמות הוי' ואלהים הוא יחוד התורה שבכתב, "תורה מן השמים", ותורה שבעל פה העולה מן הארץ, כרמז הידוע' ש-**יה** פעמים **הוי'** עולה **שמים** ו-**יה** פעמים **אלהים** עולה **ארץ** (בחישוב ה-א כ-1000). אין תורה שבעל פה בלי תורה שבכתב, ולכן מתנת הארץ – עם תורת ארץ ישראל העולה מלמטה – תלויה במתן תורה מן השמים בהר סיני.

האמונה (השייכת לארץ) והתענוג (ג"ר וז"ת דעתיק). והרמז: **ארץ ישראל (לב פעמים הוי')** ועוד **תורת ישראל (ז פעמים יג פעמים טוב)** עולה **טל** (מספר אותיות המילוי של כב אותיות האלף-בית) פעמים **אין** (כב אותיות בצירוף **טל** אותיות המילוי) – **אמונה** במ"ס פעמים **תענוג** במ"ס.

ה דברים ו, ד.

ו אמרי שפר ח"ג.

את ההדגשה שמצוות "הארץ אשר אני נתן לכם" ניתנו "בהר סיני" מסביר האזה"ח בכך שבזכות מתן תורה – ועל מנת שישמרוה – נתנה לנו הארץ. אנו זוכים לארץ בזכות ההר (שעל כן "והארץ אשר אתם עֲבֵרִים שמה לרשתה" [רמז ל'תורה צוה לנו משה מורשה"]^א ארץ הרים...")^ב – ארץ לשון רצון ("למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה")^ג והר לשון בהירות ("בהר"), התענוג המאיר והבהיר שבפנימיות הרצון. התורה מגלה בבהירות את הענג והטעם הפנימי בירשת הארץ ובכך מתקנת ומכוונת את הרצון העצום שבכך.^ד

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעד, י"ב אייר תש"פ.

א דברים לג, ד.

ב שם יא, יא. ממוצע כל מלה ב-ח המלים "והארץ אשר אתם עֲבֵרִים שמה לרשתה ארץ הרים" הוא **משיח בן דוד**. "ארץ הרים" עולה **אהיה** פעמים **הוי'** (ממוצע כל אות הוא **עח, לחם**, ג"פ הוי' בסוד שם של יב אותיות בברכת כהנים).

ג בראשית רבה ה, ח.

ד עוד למעלה מיחוד התענוג והרצון (עתיק ואריך) הוא יחוד

מ"ב פירושי "בחקתי"

אור החיים בחקתי

אחד"ח וגם הוראה "ללמוד וללמד"^ב (לפני

א בראשית א, ה. **בחקתי** ועוד "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" משלימים ל-לה ברבוע העולה גם **מט** במשולש, סוד ספירת העומר, כנודע.

ב אבות פ"ד מ"ה.

האזה"ח מסביר את טעם הכפילות של "בחקתי" – לשון רבים בקרי ולשון יחיד (ללא ו) בכתב – רמז לתורה שבכתב ותורה שבעל פה הנכללות יחד, רמז לקביעות עתים ביום ובלילה הנכללים ב"ויהי ערב ויהי בקר יום

הפירושים ש"בחקתי" היינו חוקות השמים ומזלותיהם (כו-כז-כח-כט-לז-לח) כנגד החסד, מדת אברהם, אותו העלה ה' מעל המזלות² (פירוש כו), כאשר באמצעות החסד ניתן לשלוט על המזל (כדבריו בפירוש לח). גם חג הפסח, שיש לעסוק בחוקות השמים כדי לשמור שיבוא בחדש האביב (פירוש לז), מכון כנגד החסד³.

פירוש "בחקתי" כחוק-קצבת מזונות (ל) כנגד הגבורה, בסוד "שלחן בצפון"^ט.

פירוש "בחקתי" על כללות המצוות (לג) כנגד "תפארת גופא"^ט בו **רמח** מ"ע כנגד **רמח** איברין דמלכא ו-**שסה** מצוות ל"ת כנגד **שסה** גידים (וכמאמר יעקב, שמדתו תפארת, "עם לבן הרשע **גתרי** ו-**תריג** מצוות שמרתי"^י).

הפירושים המתייחסים לקרבנות (לב) ותפלה (לא) כנגד נצח והוד – "רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"^{יח} ב"עמק רום"^ט של הנצח ותפלה בהודאה-הודיה-וידוי של ההוד (החל מ"מודה אני", דרך "הודו", עיקר התפלה-ההשתחויה ב"מודים", הוידוי בשמו"ע ובתחנון, עד לחיתום ב"אך צדיקים יודו לשמך"^כ, כמבואר בחסידות^{כא}).

סוד נחש הנחשת (לט) ביסוד (סוד הנחש^{כב}). ואיסור אכילת טבל קודם הפרשת כל התרומות והמעשרות (מ) מהמלכות (שהיא גם סוד המעשר – מעשר הספירות – וגם סוד החולין שנשאר אחרי ההפרשה).

"לשמור ולעשות", האמורים בהמשך הפסוק). בהמשך הוא נותן ארבעים ושנים^ג (!) פירושים ללשון הליכה ("בחקתי תלכו"^ד) – כנגד **מב** המסעות שהלכו ישראל במדבר. **מב** פירושים רומזים לשם **מב**, אותו מכוונים בימי ספירת העומר, לכן מתאים להתבונן בכל שבוע בספירה בששה פירושים בפרטות. בכללות, מהפירוש הכללי של חז"ל, ש"בחקתי" היינו תורה ("שתהיו עמלים בתורה"^ה), מסתעפים **כד** פירושי הראשונים^ו ופירושו האחרון^ז, ושאר הפירושים מפרשים את "בחקתי" על עשרה דברים נוספים, שניתן לכוון לעשר הספירות: פירוש חז"ל – חק התורה – הוא הכלל-הכותרת, כנגד הכתר. מתן תורה "מפי הגבורה"^ח היינו גילוי חכמת התורה, החכמה שבכתר ("חכמה סתימאה" דאריך) בה מלובשת הגבורה דעתיק.

הפירושים המתייחסים להלכות כתיבת ספר תורה (לד-לה-לו) כנגד החכמה, כפירוש האריז"ל^ט ש"ספר תורה שבהיכל" היינו יסוד אבא (ספר תורה) שביסוד אמא (היכל).

הפירושים המתייחסים לתפילין (כה ו-לד) כנגד הבינה (כידוע גם בהקבלת עשרת המבצעים לספירות).

הפירוש ש"בחקתי" היינו גזרת המיתה (מא) כנגד הדעת – המודעות העצמית של "עץ הדעת טוב ורע"^י, "אילנא דמותא"^{יב}.

ג **ארבעים ושנים** בגימטריא **זך** ברבוע, **קר"ע שט"ן** שהוא 'תמצית' שם **מב**.

ד **תלכו** עולה **יעקב** ועוד **רחל-לאה**.

ה רש"י עפ"י תו"כ (הובא גם בריש אוה"ח כאן).

ו המכוונים לארבעת שבועות הספירה הראשונים, עד סיום שבוע הנצח – השבוע של [תורה צוה לנו] משה^ו.

ז ההכנה הסמוכה ל"זמן מתן תורתנו" בהקבלה הנ"ל.

ח מכות כד, א.

ט פה"ח שער קריאת ס"ת פ"א.

י שכינה ביניהם פ"ו הערה ז.

יא בראשית ב, ט ו-יז.

יב זרה ח"א לה, ב ובכ"מ.

יג רש"י על בראשית טו, ה.

יד זרה ח"ג רנז, ב.

טו ב"ב כה, ב.

טז הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יז רש"י על בראשית לב, ה.

יח ראה זרה ח"ב רלט, א; ח"ג כו, ב.

יט ספר יצירה פ"א מ"ה.

כ תהלים קמ, יד.

כא ראה לקו"ש חל"ד עמ' 151.

כב ע"ח של"ד (תיקון נוקבא) פ"ב.

לתת לנשמה לדבר

שפת אמת בהר

שלשם כך צריך להשתייך-להכניע את הגוף ולתת לנשמה לדבר. כשעושים כך, והדבור נובע מתוך ה"נשמת חיים" שבשרש, אפשר להמשיך דרך ה"נפש חיה" (התפשטות החיות לגוף) חיות גם לזולת שבארץ ("וחי אחיך עמך"). זהו תהליך מובהק של חש-מל-מל" – השתקת הגוף (חש-הכנעה) מאפשרת ל"נפש חיה" ("הדם הוא הנפש", דם לשון דממה) לחולל הבדלה בין החיצוניות והפנימיות (מל) ולהגיע לגילוי-דיבור של הנשמה (מל-המתקה). אזי ה-חית של האחדות בישראל מזרימה חיות ביניהם – באור ישר מיהודי המחובר לשרש, ברקיע השביעי, עד ליהודי שנמצא בארץ ובאור חוזר מאותו "גוי אחד בארץ" עד לרקיע השביעי (כנודע שה-ח של "אחד" רומז לסוד ז רקיעים וארץ).

המדרש^א בפרשה פותח בחשיבות הדיבור הרך בינינו. השפת אמת מסביר^ב כי מצד הנפש בשרשה כולנו מאוחדים, אלא שהזמן והמקום יוצרים פירוד. ה' נתן מצוות בעולם-שנה-נפש כדי להגביר את הנפש על הגוף ולהשאיר את האחדות, ובאמת בזמן ובמקום המיוחדים אנו מאוחדים – בשבת-שלום יש בינינו אחדות כמלאכי השרת ובארץ ישראל (שהיא במקום מעין השבת בזמן) אנו "גוי אחד בארץ"^ג. את האחדות מבטאים באמצעות הדבור הטוב, המחבר בין אנשים (יתרון ה'מדבר' על בעלי החיים^ד), אלא

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. ז' אייר תש"פ.

א ויקרא רבה לג, א.

ב תרס"ד.

ג וכנודע הרמז: בסוד מילוי המלה תפארת (נקודת המרכז של המדות) – השרש, **פא אלף ריש**, עולה **שבת** (מרכז הזמן) והתוספת (הסימון המקוצר לתפארת בספרי הקבלה), **תיו תיו**, עולה **ארץ ישראל**.

ד שמואל-ב ז, כג. "גוי אחד בארץ" עולה **יג** (אחד) פעמים **כה** – משולש **יה** ("יהי אור" בגימטריא 207, היפוך ספרות 702, **שבת**).

ה חובת הלבבות שער הבחינה פ"ה.

ו בראשית ב, ז.

ז דברים כה, לו.

ח כש"ט (קה"ח) כח.

ט דברים יב, כג.

י סמ"ק סימן ב; הובא בב"א או"ח סימן סא.

עדות ה' בכל דרכינו

שפת אמת בחקתי

ה' בכל פרטי מעשי ימי החול (בבחינת חב"ד) שמעל המדות הנפרדות המתגלות בששת ימי בראשית).

לעדות נדרש יחוד שני עדים, יחוד זו"נ, כנס"י והקב"ה, המתחיל בעבודתנו מלמטה ומסתיים בגילוי אחדות ה' מלמעלה – סדר של "דעהו", **דע ה-ו** – "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר", גילוי קבוע ונצחי של זכרון ה' בכל. מציאת ה' בכל דבר והעדות עליו הן בכח התורה בכלל ותורה שבעל פה העולה מלמטה בפרט. בששת סדרי תורה שבעל פה כח העדות שייך בפרט לסדר זרעים, עליו נאמר "עדות הוי' נאמנה מחכימת פתי"^א – "שמאמין בחי עולמים וזורע"^ב. בתחלה האדם בבחינת "פתי יאמין לכל דבר"^ג האמור בתורה שבכתב ושבעל פה, "מאמין וזורע", אך "הזרעים בדמעה ברנה יקצרו"^ד ובקצירה זוכה המאמין ל"מחכימת פתי" והחכמה (כינוי למיילדת) מחכימה אותו בלידת חידושי תורה ואמונה ("תורה דעתיקא") המתחדשים ממצייאת ה' בכל דבר.

י ברכות ט, א.

יא תהלים יט, ח.

יב ראה מדרש תהלים שם.

יג משלי יד, טו.

יד תהלים קכ, ה.

המדרש^א בפרשתנו פותח בדברי דוד המלך "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדתי"^ב. מסביר השפת אמת^ג כי עבודת בני ישראל, להם נאמר "אתם עדי"^ד, היא למצוא בכל דרכיהם את העדות על אחדות ה' ש"גדלו [עשרה מאמרות של 'הגדולה זה מעשה בראשית"^ה] וטובו [עשרת הדברות דמתן תורה, 'אין טוב אלא תורה'] מלא עולם"^ו – "בכל דרכיך דעהו"^ז (**דע** אותיות **עד**). כל המחשבות והמעשים העוברים על האדם הם בגדר דרישות, חקירות ובדיקות (**ר"ת חב"ד**) לאימות עדותו על האחדות, כאשר עדות האחדות היא סוד האמת של שבת ("אפילו עם הארץ אינו משקר בשבת"^ח) המעידה בבירור (ולכן בשבת "בורר אסור") על אחדות

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. ז' אייר תש"פ.

א ויקרא לה, א.

ב תהלים קיט, נט.

ג תר"ס.

ד ישעיה מג, יב. "אתם עדי" עולה הוי' **צבאות** (שם הנצח), השייך לסוד הזיווג המוליד בשבת (כדלקמן בסוד זיווג העדים וגילוי אחדות ה' בשבת).

ה ברכות נח, א.

ו אבות פ"ו מ"ג.

ז "אל אדון", שחרית לשבת.

ח משלי ג, ו.

ט עפ"י ירושלמי דמאי פ"ד ה"א.

שבעת שלבי ההתדרדרות

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת בהר

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שמסר הרב בביתו בצהרי שבת בהר (לפני שנתיים) הוא הסביר את המבנה הפנימי של ההתדרדרות שדורשים חז"ל בפרשה, כפי שמביא רש"י. בפרק נוסף בשיעור – שלא נדפס כאן, ונשלח רק בדוא"ל – הרחיב הרב בקשר בין פרשת "בהר" לבהירות פנימית. ניתן להרשם לרשימת התפוצה בדוא"ל itiel@pnimi.org.il

אחוזה-בית-ריבית-מכירת עצמו לישראל-מכירת עצמו לגוי (כלומר פגיעה בעצמו-גופו), כאשר הבגדים – שהם מטלטלין – קודמים לבית (בפשטות, שם מדובר בהתקרבות הפגיעה לאדם ואילו כאן באבדן הנכסים לפי שווים הזדקקותם). יש כאן שבעה שלבי התדרדרות, שמתבקש להקבילם לשבע מדות הלב:

חסד: שמיטת הארץ

"בתחלה הזהיר על השביעית" כנגד החסד. מדוע? פסוק השמיטה הוא "כי תבאו אל הארץ... ושבתה הארץ שבת להוי"י". לכאורה, כשהגיעו לארץ התחילו לספור את השנה הראשונה של השמיטה – למה הפסוק אומר שמיד כאשר תבואו לארץ תעשו שבת? לעניננו נתרץ שאף על פי שהשמיטה היא השנה השביעית, שכנגד המלכות, ענינה הוא חסד. יש בשמיטה חסד עם ארץ ישראל, שנותנים לה שנה של מנוחה – כך גם צריך לתת לאשה מנוחה, יום בשבוע לתת לה

נלמד את פירוש רש"י על "לא תעשו לכם אילים":

ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר: בתחלה הזהיר על השביעית, ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו, לכך סמך לה "וכי תמכרו ממכר", מה כתיב ביה "או קנה מיד עמיתך", דבר הנקנה מיד ליד. לא חזר בו, סוף מוכר אחוזתו. לא חזר בו, סוף מוכר את ביתו. לא חזר בו, סוף לוח ברבית. כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות. לא חזר בו, סוף מוכר את עצמו. לא חזר בו, לא דיו ליישראל אלא אפילו לגוי.

סדר הירידה כאן – 'אם עשה כך סופו שיהיה כך ואם לא חזר בו סופו שיהיה כך' – מזכיר מה שקראנו לפני כמה פרשות לגבי נגעים, שאם דיבר לשון הרע הנגע בא על ביתו, אם לא חזר בו הנגע בא על בגדיו ואם לא חזר הוא בא בגופו. שם הסדר הוא – כדרשת חז"ל³, לא לפי סדר הפסוקים – הוא בית-בגדים-אדם, כאן הסדר הוא מטלטלין-

נרשם (מהזיכרון) ע"י אליעזר שלמה מזרחי. לא מוגה. שבת פרשת בהר. כ' אייר ע"ח – כפר חב"ד.

א ויקרא כו, א.

ב תנחומא תזריע י.

ג ויקרא כה, ב.

ד וכפי ששואל אדה"ז בלקו"ת ריש פרשתנו.

גבור למכור את מטלטליו הוא פגם בספירת הגבורה – הוא מחליש את האדם, מעיד על חלשתו, 'אתה כבר לא גבור'. המטלטלים העיקריים של האדם, שהכי קרובים-שייכים אליו, הם בגדיו. כשבן אדם מתחיל למכור את רכושו הוא מתחיל ממכירת מטלטליו – זהו הצעד הראשון שפוגע לו בתדמית ה"גבר".

תפארת-נצח: מכירת אחוזתו וביתו

השלב השלישי, שכנגד התפארת, הוא "לא חזר בו – סוף מוכר אחוזתו"; הנצח הוא "לא חזר בו – סוף מוכר את ביתו".

אחוזתו היא התפארת של הבן אדם. במה הוא מתפאר? באחוזתו, הקרקעות שיש לו מירושת אבותיו. גם ביחס לעם, התפארת של העם היא הארץ שלו – שלמות ארץ ישראל לעם ישראל.

הבית הוא הנצח שלו, שם האדם מוליד ילדים ומגדל את משפחתו, "ברא כרעא דאבוה"^ח בנצח (רגל ימין, ראשית היציאה "לבר מגופא"^ט, בחינת ברא), כנודע. הבית – כמו האחוזת – עשוי לעבור בירושה מדור לדור, והוא סמל לנצחיות הדורות, על דרך "בית נאמן" שה' נתן לדוד ("נאמן" בנצח, כמבואר במ"א).

הוד: לווה בריבית

השלב הבא, כנגד ההוד, הוא "לא חזר בו – סוף לווה ברבית", "הודי נהפך עלי למשחית"^י. [למה רש"י צריך לומר "כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות"?] הייתי חושב שללוות בריבית פחות גרוע ממכירת מטלטלים, אחוזתו וביתו. בשלבים עד כאן ברור שמכירת אחוזתו

לנוח... – וגם חסד עם אביוני עמך ואף חית השדה שאוכלים מפירות הארץ בשנה זו. לכן מזכירים את השמיטה כבר מתחלת השנה הראשונה, המכוונת כנגד החסד (בהקבלה הפשוטה של שבע השנים – כמו כל שבעת ימים – למדות הלב). אם כן, מי שלא שומר שמיטה פוגם בספירת החסד – השלב הראשון של ההתדרדרות כאן. ["אם חמד ממון" היינו שבמקום לאהוב את ארץ ישראל ועם ישראל הוא אוהב את הכסף]. נכון.

"בתחלה הזהיר..." אומר שתחלת תיקון המדות היא תיקון החסד, התיקון של אברהם אבינו איש החסד ש"התחיל להאיר"^י ("אבוק [אברהם אבינו] במה היה זהיר [מאיר, 'המאיר לארץ' דווקא] טפ"י") – כמו האור שנברא תחלה למעשה בראשית, ביום הראשון למעשה בראשית, היום שכנגד החסד (אור, שעולה 207, משתקף ב-**שבת**, 702, כנודע – וכאן הוא מופיע ב"שבת הארץ").

ובדרך רמז: **שביעית** ("בתחלה הזהיר על השביעית") עולה בגימטריא **יא** פעמים **חסד** – **חסד** בכל **יא** כוחות הנפש (כולל כתר ודעת). ובמספר קטן **שביעית** ו-**חסד** עולים אותו דבר (18).

גבורה: מכירת המטלטלים

אדם לא שומר שמיטה מכיון שהוא חומד ממון, ולכן עונשו ש"סופו למכור מטלטליו" – השלב השני כאן. למה המטלטלים קשורים לספירת הגבורה? רבוי הנכסים עושה את האדם גביר, גבור – אם אתה גבר יש לך מטלטלים ("הרוצה להעשיר יצפין"^י, כיוון הגבורה). ממילא, הצורך של אותו גבר-גביר-

ח עירובין ע, ב.

ט זהר ח"א כא, ב.

י שמואל א כה, כח.

יא דניאל י, ח.

ה שמו"ר טו, כו.

ו שבת קיח, ב.

ז ב"ב כה, ב.

החמור מכל.

פגמי היסוד והמלכות הם הכי קשים. במכירת עצמו – לא (רק) שהוא גנב ונמכר על ידי בית דין בגנבתו, אלא שבמו ידי הוא מוכר את עצמו – הוא פוגע בעצמו, שולל מעצמו את החופש שהוא העושה ממנו אדם (בעל בחירה). לכן הרבי אמר שהעונש העיקרי המקובל היום – לשים אנשים בכלא – גרוע מעונש המלקות (של התורה). נתינת מלקות נגמרת מיד (ותכף לאחר מכן הוא חוזר להיות "אח"י"¹⁰), אבל כששמים מישהו בבית סוהר לוקחים ממנו את חירותו, את מה שעושה אותו בן אדם – זהו שעבוד גמור. כך גם במוכר את עצמו לעבד – הרע הגס, הערלה (כנגד ספירת היסוד), הוא בעצם מכירת עצמו.

השלב הבא, מכירת עצמו לגוי, הוא כבר מצד הרע הדק (העלם הרע, שרש הרע בפועל), כנגד העור הדק אותו חותכים בפריעה (שעל ידה מגלים את העטרה, שרש המלכות כנ"ל). בכלל, ברית מילה כריתת הטמטום, טמטום המח וטמטום הלב – טמטום לשון אטום, לצאת מהאטימות. אין מצב יותר אטום בנפש כמי שמוכן למכור את עצמו לעבד.

ולסיכום:

חסד	גבורה
שמיטת קרקעות	מכירת מטלטלים

תפארת

מכירת אחוזה

נצח	הוד
מכירת בית	לווה בריבית

יסוד

מוכר עצמו לישראל

מלכות

מוכר עצמו לגוי

גרועה ממכירת מטלטלין ומכירת בית גרועה ממכירת אחוזה, אבל יתכן שמי שלוה בריבית נמצא במצב פחות גרוע – לכן צריך להדגיש זאת. לווה בריבית מזמין את הנחש אליו¹¹ – נותן פתח ליניקת החיצונים (שהיא בעיקר מההוד). יוצא כאן שמי שהתחיל באיסור, אי-שמירת שמיטה, מתגלגל דרך מכירת רכושו (מטלטלי-אחוזתו-ביתו) עד שמגיע לעוד איסור – ללוות בריבית. [הוא 'פושט רגל', רגל שמאל, קשור להוד]. נכון.

יסוד ומלכות: מוכר עצמו ליהודי ולגוי

שני השלבים אחרונים הם כנגד יסוד ומלכות¹². הפגם הכי גדול הוא שאדם מוכר את עצמו. תחילה הוא מוכר עצמו לעבד עברי – מכירה שהיא פגם ביסוד. עצם ה'התמכרות' שלו למשהו/מישהו הוא פגם הברית, היסוד. אחר כך, בשלב הבא – האחרון – של הנפילה הוא מוכר עצמו לגוי. זהו כבר פגם בעטרת היסוד, שרש המלכות. אם כן, שני השלבים האלה הם כנגד מילה ופריעה – במילה חותכים ומסירים את הרע הגלוי והפריעה היא התמודדות עם העלם הרע¹³. ישנה שאלה מה חמור משניהם – יש צד לומר שרע גלוי, עבירות בפועל, יותר חמור, אבל יש משהו בהעלם הרע שהוא שרש הרע בנפש, והוא

יב מדרש תנחומא משפטים ט. וראה רש"י לשמות כב, כד. יג שני השלבים ממוקמים ב'ששי' ו'שביעי' של הפרשה (שכנגד יסוד ומלכות) – ראה ביאור הענין בעמודיה שבעה. ביחס לשלבים הקודמים, החסד (שמיטת קרקעות) אכן מופיעה ב'ראשון' (שכנגד החסד) ומכירת מטלטלים מופיעה ב'שני' (שכנגד הגבורה). ב'שלישי' (תפארת) לא מופיע אף אחד משלבי הירידה, ומכירת האחוזה, שמבואר כאן שמכוונת לתפארת, מופיעה בפרשה ב'רביעי' (נצח), בסוד "איהו [תפארת] בנצח". שני השלבים הבאים, מכירת הבית והלוואה בריבית מופיעים ב'חמישי' (הוד), התכללות שתי ה"בטוחות", שני סוגי הבטחון, פעיל וסביל, בהוד (כאשר כל שלבי ההתדרדרות הם פגם במדת הבטחון בנפש, וממילא הבטחון הפעיל נעשה טפל לבטחון הסביל, נצח נכלל בהוד, ודוק).

יד ראה תניא, אגה"ק ד ובכ"ד.

טו מגילה ז, ב. מכות כג, א.

קוממיות מעין גנים – נקודה חסידית בפרשת בחקתי

בפסוקים הקודמים נאמר "ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם", ומפרש רש"י "אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם" – כשנכנסים למקדש ("משכני") וכשנמצאים בגן עדן לא מרגישים את ה' מעלינו אלא בינינו-מולנו.

כשאדם הולך בראש מורם הוא 'דוחף' את ה', אבל זה נכון רק אם ה' מעלינו. אם ה' מולנו, איננו 'דוחפים' אותו, אדרבה, כשהולכים בקומה זקופה המשמעות היא שבממד מאד פנימי אנחנו עם ה' באותה קומה. ה' לוקח כל יהודי ומטייל אתו יד ביד, וממילא היהודי זקוף כמו ה'. במצות האמונה במתן תורה נאמר "אנכי הוי' אלהיך"^ד – מודעות שה' מעלינו (דואג לנו וכו' אבל מעלינו). אבל ב"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^ה ה' מולנו, "שויתי הוי' לנגדי [מולי] תמיד".^ו זו ההופעה של ה' במקדש: כשנכנסים למקדש מרגישים מול ה', כמו שיהיה לעתיד "כי עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"^ז – 'בגובה העינים'.

ספירת העומר בקומה זקופה

את פרשת בחקתי קוראים תמיד בספירת העומר, והיא קשורה במיוחד לל"ג בעומר: זו הפרשה ה-**לג** בתורה; **אם בחקתי** עולה **לג** במשולש (1 ועוד 2 ועוד 3... ועוד 33. הצטברות כמו בספירת העומר); ובפסוק הראשון של הפרשה יש **לג** אותיות.

והנה בספירת העומר ישנה הלכה חשובה שצריך לספור מעומד (ומכאן לומדים לכל ברכת המצוות), כפי שנלמד מהפסוק "מהחל

הברכות בתחילת פרשת בחקתי מסתיימות בפסוק "אני הוי' א-להיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיית להם עבדים ואשבור מטת עַלְכֶם וְאֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיִּת"^א. זהו השיא של הברכות, לאחר "ונתתי גשמיכם בעתם", "ונתתי שלום בארץ", "ונתתי משכני בתוכם" (גשם, שלום, משכן ר"ת **גשם**. מתחיל בגשמיית ("גשמיכם"), ממשיך במעבר בין גשמי לרוחני ("שלום") ולבסוף בית המקדש הנצחי).

קומה זקופה

אונקלוס מתרגם "קוממיות" – "בחירותא" (כמו שפסח נקרא חג החירות). אבל רש"י מפרש, בפשוטו של מקרא, "קוממיות – בקומה זקופה" (וכן הוא בתרגום יונתן).

שואלים כמה מפרשים: איך יתכן ששיא הברכות הוא שנלך בקומה זקופה, והרי כתוב בגמרא^ב שלא טוב ללכת "בקומה זקופה", ומי שהולך כך "דוחק את רגלי השכינה" כיון שזהו בטוי של גאווה!

לכן מסבירים שיש דרגה גבוהה של מודעות בה יכולים ללכת בקומה זקופה, כיון שמרגישים את ה' מולנו ולא מעלינו! כלומר,

מהקלטת שידור ד' אייר תשע"א.

א ויקרא כו, יג.

ב ברכות מג, ב: "ואל יהלך בקומה זקופה"; קידושין לא, א: "אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה"; סנהדרין פא, א: "שלא הלך בקומה זקופה".

ג תורת משה (חת"ס) ויקרא כו, יג "ואשבור מטות עולכם, היינו מ"ט שערי טומאה ואולך קוממיות למ"ט שערי קדושה ואולך אתכם קוממיות פירש"י בקומה זקופה וקשה הא אסור לילך ארבע אמות בקומה זקופה. י"ל הטעם הוא משום שהוא כאלו דוחק רגלי שכינה וברש"י שם שצריך לילך בהכנעה לפני השכינה שהיא למעלה מראשותיו אבל כאן כתיב והתהלכתי בתוכם פירש"י אטייל עמכם בגן עדן שהקב"ה יטייל ביניהם לכן ואולך אתכם קוממיות שתלכו בקומה זקופה".

ד ראה בספר לחיות במרחב אלוקי, שמצות "אנכי ה'" היא התודעה של צד המעלה.

ה דברים י, ד.

ו תהלים טז, ח.

ז ישעיה נב, ח.

גבה" – הגבוה הראשון הוא מאה אמה ויש גבוה עליו, מאתים אמה. "וגבהים עליהם" היינו עוד שתי מדרגות של גבוה מעליהם, 300 ו-900. נעשה סדרה בשלושה מימדים:

100	200	300	900	2500
100	100	600	1600	
0	500	1000		
500	500			

הסדרה מתחילה מ-100, 10 ברבוע. בהמשך 900, 30 ברבוע. והמספר הבא יהיה 2500, 50 ברבוע, שייך לספירת העומר, "תספרו חמשים יום" ולשנת היובל.

והנה בסיס הסדרה הוא 500 = "פרו ורבו", זו הברכה שנאמרה לאדם הראשון שקומתו מהווה את בסיס החישוב. גם הגובה פרה ורבה, כל הזמן גבה, "צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא"^ח. יש לומר שגם כשאין פרו ורבו בגשמיות, יש פרו ורבו מיניה וביה – כל הזמן גבה מקומה לקומה, וכשמגיע לשלש קומות בבת אחת קופץ לתשע קומות.

"אלו ואלו דברי אלהים חיים", הכל אמת: יש בחינה שהקומה היא 100, בחינה של 200, וכו'. והנה הכל יחד עולה 1500, י-ה-ו-ה בהכאת אותיות, י פעמים ה פעמים ו פעמים ה! כלומר, לעתיד לבא, "ועמך כלם צדיקים", כל יהודי יהיה גבוה כמו י-ה-ו-ה בהכאה (כנ"ל שקומה זקופה היא בשווה לקומת ה' כביכול).

אם כן, ההתבוננות של "ואולך אתכם קוממיות" היא שהיהודי צריך כל הזמן לגדול, מגובה לגובה, ובמיוחד בתקופת ספירת העומר. מתוך הגובה מגיעים ל"מאד", "וגבה מאד", שהוא התקדמות אין סופית. "צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון".

חרמש בקמה"^ט – "אל תקרי 'בקמה' אלא 'בקומה'".^ט "בקומה" רומז למה שנאמר אצלנו "ואולך אתכם קוממיות, בקומה זקופה", כמו שהוסבר שזו הליכה עם ה' בשווה, ה' מולנו "עין בעין". זהו סוד העמידה בספירת העומר.

"גבה מעל גבה"

פירוש נוסף ל"קוממיות" בחז"ל הוא שלעתיד לבוא הצדיקים ("ועמך כלם צדיקים") יהיו גבוהים גם בגשמיות. הדבר מזכיר מה שנאמר על המשיח "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"^י. אכן, בכל יהודי יש ניצוץ משיח, והימים הכי מסוגלים לגלות את ניצוץ משיח הם ימי ספה"ע, בפרט בפרשת בחקתי הקשורה לל"ג בעומר, יום השיא של ספה"ע.

[בפסוק "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" יש חמש עליות, המכוונות כנגד נרנח"י. בכללות, המשיח הוא 'היחידה הכללית' של עם ישראל, אבל בתוך היחידה עצמה יש פירוט של נרנח"י: "ישכיל" כנגד הנפש; "ירום" – הרוח; "ונשא" – הנשמה; "וגבה" – מקיף החיה; "מאד" – מקיף היחידה. עכ"פ, "וגבה" יכול להתפרש גם על גובה גשמי, כמו "קוממיות"].

כמה גבוהים נהיה לעתיד לבא? יש בזה כמה דעות בחז"ל:^י א. מאה אמה, כקומתו של אדם הראשון. ב. מאתים אמה – "קוממיות" היינו שתי קומות של אדם הראשון. ג. שלש מאות אמה, שלש קומות (דורשים: קומ-מיות, קומה ועוד מיות-מאתים). ד. תשע מאות אמה. יש לרמז את ארבע הדעות בפסוק "גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם"^י. "גבה מעל

ח דברים טז, ט.

ט רא"ש פסחים פ"י סימן מא (בשם ברייתא).

י ישעיה ס, כא.

יא ישעיה נב, ג.

יב בראשית רבה יב, ה.

יג קהלת ח, ח.

עשרה נסים בבית המקדש

פרקי אבות פ"ה מ"ה

קיצור מהלך השיעור

בחיתומה של התוועדות ל"ג בעומר – הראשונה אחרי תקופה ארוכה ("פסקה המגפה"...)
– ביאר הרב את משנת "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש". הרבי מקאמרנא מכוון
את עשרת הנסים כנגד עשר הספירות לפי הסדר, אך לשם כך הוא נדחק בפרטי ההסבר, והרב
הסביר הקבלה אחרת לעשר הספירות.

נחש ועקרב בירושלים. העשירי – לא אמר אדם
לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים.

קודם כל, יפה שכתוב "עשרה דברים"
ובאמת יש עשרה דברים... (בשבוע הבא נראה
אי"ה שלא תמיד ככה). יש מי שאומר ש"לא
נמצא פיסול בעומר בשתי הלחם ובלחם
הפנים" הם שלשה דברים, אבל ברוב הגרסאות
– גם אצל אדמו"ר הזקן – הם דבר-נס אחד.

איך מקבילים לעשר ספירות?

אם יש "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית
המקדש" הם ודאי כנגד עשר ספירות. אם
רוצים למצוא פירוש שיקביל את עשרת הנסים
לעשר ספירות – איפה נסתכל? אין הרבה
פירושים שיסבירו, אבל יש פירוש אחד שחזקה
שיסביר כך – הנוצר חסד לרבי מקאמרנא.
ואכן, הוא מסביר כך כפשוטו, כמו שאנחנו
מנסים לכתחילה, שההקבלה של הענינים
בחז"ל לספירות תהיה לפי סדרם – מכתר
למלכות או ממלכות לכתר. כך אנו מעדיפים
לכתחילה, אך לפעמים כש'חייבים' להקביל
לפי הסדר ההקבלות כל כך דחוקות – שחבל.

כאן יש דוגמה מצוינת: הרבי מקאמרנא
צמוד לסדר, מפרש את עשרת הנסים מלמטה
למעלה, כמו שגם אנחנו משתדלים בדרך כלל,

משנת הוד שבהוד:

עשרה נסים בבית המקדש

השבוע פרק חמישי בפרקי אבות – הפרק
שכנגד ההוד. אם כן, מהו הוד שבהוד (ל"ג
בעומר)? פרק חמישי משנה ה (אם כן, כבר
אפשר להכין יסוד שביסוד... בדרך כלל לא
מפרסמים מראי מקומות לשיעור הבא). מה
כתוב במשנת הוד שבהוד בפרקי אבות? "עשרה
נסים נעשו לאבותינו" בבית המקדש", מתאים
למאמר חז"ל "וההוד" זו בית המקדש".²

מהם עשרת הנסים? הראשון – שלא הפילה
אשה מריח בשר הקדש. השני – לא הסריח
בשר הקדש מעולם. השלישי – לא נראה זבוב
בבית המטבחים. הרביעי – לא אירע קרי לכה"ג
ביוה"כ. החמישי – לא כבו הגשמים אש של
עצי המערכה. השישי – לא נצחה הרוח את
עמוד העשן. השביעי – לא נמצא פסול בעמר
ובשתי הלחם ובלחם הפנים. השמיני – עומדים
צפופים ומשתחוים רווחים. התשיעי – לא הזיק

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. אור לח"י אייר תש"פ –
כפר חב"ד.

א "לאבותינו" רומז לפסוק "ואבותינו ספרו לנו" (בהמשכה
מחכמה-אבותינו דרך הדעת-ספרו למלכות-לנו) – פסוק
השייך לל"ג בעומר, כפי שהוסבר קודם בהתוועדות זו, וראה
ב"כוונת שמע ישראל" לעיל בחוברת זו.

ב ברכות נח, א.

דם טמא. כלומר, זו תאווה טמאה בספירת ההוד. בית המטבחים מלא דם, כל הדמים, ולא היתה שם יניקה לקליפה. בעל זבוב הוא עבודה זרה^ג, ואותו זבוב – "זבובי מות", דם טמא – לא נראה אף פעם בבית המטבחים. עד כאן הקבלה יפה – מלכות-יסוד-הוד.

חכמה: "לא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפרים"

את הנס הבא, "ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפרים", הוא מקביל לנצח לפי הסדר. לשם כך צריך לעשות 'שמיניות באויר', כמו לגבי ההקבלות הבאות. יש שלש סבות שההקבלה כאן לנצח הזו לא מתאימה: איני מבין את הקשר של "לא אירע קרי לנצח"; במחשבה ראשונה הייתי חושק שקרי שייך ליסוד, בפשט; ובנוסף, בהמשך המשנה כתוב בפירוש מושג של נצח – "לא נצחה הרוח את עמוד העשן" שעלה מהקרבות. יש איזה יפי מיוחד בבית המקדש שעשן הקרבות עולה בעמוד ישר – ישר לשמים, סימן של רצון, של "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"^ה, "אשה ריח ניחוח להוי"^ו. אם הנצח מופיע שם בפירוש, יותר מתאים להקביל לנצח. מכל הסבות האלה לכן 'לא בא לי' לשים בנצח, ואני חייב בדיעבד לקפוץ בספירות לא לפי הסדר.

מהו כהן גדול בקבלה? יש כהן הדיוט וכהן גדול. בערכי הכינויים בפשטות כהן הדיוט הוא חסד – כהן איש חסד – וכהן גדול הוא חכמה^ז. אם קרי שייך ליסוד, איפה מתאים לשים דבר ששייך ליסוד חוץ מביסוד עצמו? איפה היסוד הכי חשוב, המקור של היסוד?

אבל במקרה הזה ההקבלה כסדרה יותר מדי דחוקה. כמובן, כדי להבין זאת צריך שתלמדו היטב את כל פירושיו. הוא מסביר את עשרת הנסים מלמטה למעלה.

מלכות-יסוד-הוד: שלשת הנסים הראשונים

בהקבלת שלשת הנסים הראשונים למלכות-יסוד-הוד, לפי הסדר מלמטה למעלה, אני מסכים אתו:

"שלא הפילה אשה מריח בשר הקדש" – האשה כאן היא כנסת ישראל, המלכות. הוא אומר חידוש. הפשט^א הוא ש"ריח בשר הקדש" עלול לעורר תיאבון, פיקוח נפש, ומתוכו היא עלולה להפיל – והנס שלא קרה כך אף פעם. הוא אומר ש"בשר הקדש" הוא היסוד, הברית, ו"ריח בשר הקדש" היינו זרעא חייה וקיימא שבא מיסוד למלכות, שלא הפילה-שכלה את הריח מהעיבור שלה. כלומר, ריח בשר הקדש הוא רוחו שבקרבה – אותה היא לא הפילה. בכל אופן, זו מלכות.

"לא הסריח בשר הקדש מעולם" היינו שבשר הקדש עצמו – הברית, היסוד – לא הסריח בבית המקדש, הוא מפרש שלא יצא זרע לבטלה. זהו נס כנגד היסוד, שמירת הברית, כמובן.

הנס הבא הוא "לא נראה זבוב בבית המטבחים". כתוב בקהלת "זבובי מות"^ב. הוא מסביר שזבוב לשון זיבה, פגם בדם נדה, עליו כתוב בפירוש "הודי נהפך עלי למשחית"^ה, **ההוד** נהפך ל"כל היום דוה"^ו, "נדת דותה"^ז,

ג ראה רש"י ליומא כא, א (ד"ה "לא הפילה אשה") – הובא בתו"ט על אתר.

ד קהלת י, א.

ה דניאל י, ח.

ו איכה א, ג. וראה זחר ח"ג רמג, א; תקו"ז תקון סט (קד, ב).

ז ויקרא יב, ב.

ח ראה שבת פג, ב.

ט ספרי פרשת שלח פ"א. ובכ"מ.

י ויקרא א, ט.

יא ע"פ זחר ח"ג כט, ב. ראה בפירוש הרמ"ז לזחר ח"ג פח, ב; שער ההקדמות צג, א. ובכ"מ.

גבורה: "לא כבו הגשמים אש של עצי המערכה"

את "לא כבו הגשמים אש של עצי המערכה". בנוצר חסד שם בתפארת, לפי הסדר, עם השמיניות באויר. לנו לא משמע שזה תפארת. אלא מה? יש פה שני דימויים – גשמים ואש. איפה האש? בגבורה. איפה גשמים? גשמים ואש הם מים ואש³. זו דוגמה שלפעמים המים הם גבורות – "גבורות גשמים"^{3א}. ירדת הגשם היא בגבורה, גם בכך שמתחלק לטפות שמרוות את הארץ. גבורת הגשם לא כתבה – כיבי גם פעולת גבורה – את אש הקדש של עצי המערכה, שיותר חזקה מהגשם. לענ"ד כל הנס הזה שייך לגבורה.

נצח: "לא נצחה הרוח את עמוד העשן"

אחר כך – "לא נצחה הרוח את עמוד העשן". אמרנו קודם שיש כאן נצח, בפירוש. איפה יש עמודים? נצח והוד – יכין ובעז שני עמודים בבית המקדש. זהו כנראה נס הנצח – שלא נצחה הרוח את עמוד העשן. עשן בקבלה הוא עולם-שנה-נפש – כתוב שגם קשור לנצח^{3ב}. יש את עמוד העשן ואת הרוח שלא מנצחת אותו – כלומר, עמוד העשן מנצח את הרוח.

תפארת: "לא נמצא פיסול"

אחר כך "לא נמצא פיסול" בשלשה דברים שנחשבים אחד (אף שיש הוה-אמינא לחלק) – עומר, שתי הלחם ולחם הפנים. איפה כשר-פסול? כלל אצלנו – משתמשים בכללים – שכשר-פסול היינו תפארת ויסוד^{3ג}. כשר

כ נוסח שדובר באריכות בחלקה הראשון של ההתועדות.
כא משנה תענית פ"א מ"א. ובכ"מ.
כב ראה מגלה עמוקות בלק ד"ה "ותלחץ רגל בלעם".
כג בכ"מ. ראה למשל במודעות טבעית "מגלה לגאולה"

יסוד אבא – "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"³. הנס הוא "לא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפרים" – יום הכיפורים הוא אמא³, פנימיות אמא, "לפני הוי' תטהרו"^{3ד}. עבודת יום הכיפורים כשרה אך ורק בכהן גדול^{3ה}, באהרן, כי הם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{3ו} – יום הכיפורים אמא וכהן גדול אבא^{3ז}. הקרי, כמו שלמטה "לא הסריח בשר הקדש", למעלה זיווגם תדיר. מה הנס שלא אירע קרי? הרי הכינו אותו. כתוב³ שדווקא במקום שהקדושה מתגברת גם הקליפה מתגברת, לכן נס שאף פעם לא אירע לו קרי ביום הכיפורים.

לאור כל זאת ניחא לי לשים את הנס הזה בחכמה. בפרט הולך על קדושת יסוד אבא. בכלל בחסידות אומרים שחכמה היא "ברק המבריק על השכל", אבל בפרט כתוב בדרושי החסידות שהברק המבריק על השכל³ הוא יסוד אבא. זו הנקודה הכי עיקרית, התופעה העיקרית של אבא – יסוד אבא ארוך ומופיע-מתלבש-מסתיים ביסוד ז"א, הם יסוד אחד. עד כאן להסביר שבא לענ"ד לשים נס זה בחכמה.

יב ע"ח שער הכללים פ"י; של"א פ"ג. ובכ"מ.

יג ראה זהר ח"ג ק, ב. וראה עוד בביאורו "ז' לאדה" א (פ, ג ואילך) ולאדמו"ר הצ"צ (אמור, עמ' תכא ואילך).

יד ויקרא טז, ל.

טו ראה רמב"ם, הלכות עבודת יוה"כ פ"ב ה"א.

טז ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

יז ורמז: ה"תרין ריעין", **כהן גדול יום הכפרים**, משלימים ל-**כג (חיה, חודה)** ברבוע – בגימטריא **תענוג**, כנודע שגילוי התענוג באמא דווקא מתוך הארתו באבא והמעבר אליה בזיווגם. יש כאן 2 ברבוע מילים 4-1 ברבוע אותיות:

ג	ה	ו
ו	ל	י
ו	ה	כ
פ	ר	י

הרבוע הפנימי הוא אותיות **ולמה**, העולות 9 ברבוע, **אנכי** (בחלוקה למשולש 8, **לו**, ומשולש 9, **מה**, לפי הכלל בזה), ושאר האותיות עולות ז"פ 8 ברבוע (שעולה **חש-מל-מל, משחק**).

יח ראה מדרש שמואל על אתר (בשם רבי משה אלשקאר).
יט מאמרי אדה"ז ענינים ד"ה "להבין ענין חך וגרון" ובריבוי מקומות.

היו ארבע אמות פנויות^{כח}. נס עצום, כמו "מקום ארון אינו מן המדה"^{כט} – המקום מתרחב לגמרי, גילוי של "הנה מקום אתי"^ל, "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו"^{לא}.

לפי הנוצר חסד, היות שהשמיני, אמור להיות בינה. למה? "עומדים צפופים", עם הרגלים באויר, מזכיר "מגדל פורח באויר"^{לב} – בינה^{לז} – אך הוא לא אומר זאת. בעיקר הוידוי של "משתחווים רווחים" הוא תשובה שבבינה. אבל בחסידות לא כתוב כך, כתוב או ש"עומדים צפופים" בחכמה ו"משתחווים רווחים" – עיקר הנס – בכתר. או, כמו שהסברנו קעת ששניהם בכתר, חכמה שבכתר וכתר שבכתר. פשיטא לנו שכתר, כך כתוב אצלנו. ברגע שכתר, ולא האחרון, כבר מפרץ ההוה-אמינא שאפשר לפרש הכל לפי הסדר – אי אפשר. הכתר כאן הוא במקום השמיני.

בינה: "לא הזיק נחש ועקרב בירושלים"

מה אחר כך? "לא הזיק נחש ועקרב בירושלים". כאן הנוצר חסד אומר דבר יפה. הוא אומר שנחש הוא פגם הברית, יצרא דעריות, ועקרב הוא מינות, יצרא דעבודה זרה. "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם"^{לז} – נשיכת העקרב היא מינות ונשיכת הנחש היא זנות, ו"לא הזיק נחש ועקרב בירושלים". הוא שם בחכמה, לפי הסדר, אבל לי זה לא מתיישב – וכבר יש לנו חכמה לפי איך שהסברנו – אז איפה

כמו ישר – כשר וישר – שבתפארת ("איזוהי דרך ישרה... כל שהיא תפארת...")^{כד}. הפסל של הפסול הוא ביסוד, אבל "גופא ובריתא חשבינן חד"^{כה} – "לא נמצא פיסול", ובמגוון של (שלש) תופעות, שייך לתפארת. זהו נס התפארת של בית המקדש, שהכל כשר.

כתר: "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים"

בינתיים יש לנו את כל הז'ת, חוץ מחסד, וגם חכמה – כהן גדול ביום הכיפורים. עכשיו מגיעים לתכל'ס. מכל העשרה צריך להיות אחד שכתוב בחסידות מה הוא. אם יש אחד כזה, אני בונה את הכל סביבו. בין כל הנסים האלה, האם יש אחד שהחסידות – הכוונה חסידות חב"ד – מסבירה לעומק? "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים". כתוב בדרושים^ל ש"עומדים צפופים" היינו "בטול במציאות" ו"משתחווים רווחים" היינו "בטול במציאות ממש", בלשון אדמו"ר האמצעי ורבי הלל. מה אלה? שתי מדרגות בכתר – חכמה סתימאה של הכתר, החכמה של הכתר, והגלגלתא של הכתר.

איך חז"ל מפרשים "עומדים צפופים"? שהיו כל כך צפופים – נגיע לכך בע"ה בקרוב – שהיו עומדים באויר^{לז}. מישוהו זוכר כזה דבר? ב-770 אני זוכר והוא זוכר ואולי עוד כמה – כך בפועל ממש, עומדים כל כך צפופים שמתרוממים באויר. מה הנס? עיקר הנס שכאשר באים להשתחוות – בשביל וידוי, בשביל לעשות תשובה – משתחווים רווחים. כדי שהחבר לא ישמע את הוידוי שלי ה' עשה נס שלכל אחד

פ"ה הערה מה.

כד אבות פ"ב מ"א.

כה זהר ח"ג רכג, בובכ"מ; ע"ח של"א פ"ג.

כו ראה ביאור ר"ה מפאריטש להקדמת דרך חיים (פסקה המתחילה "ומעתה יובן ענין ב' המאמרים" ואילך).

כז ראה רש"י ליומא כא, א (ד"ה "צפופים") – הובא בברטנורא על אתר.

כח שם ד"ה "משתחווים רווחים" (הובא בברטנורא על אתר).

כט יומא כא, א.

ל שמות לג, כא.

לא בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

לב ראה סנהדרין קו, ב ורש"י שם. ובכ"מ.

לג ראה מגלה עמוקות ואתחנן אופן רכו. ובכ"מ.

לד במדבר טו, לט. וראה ברכות יב, ב.

חסד: "לא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים"

יש לנו כאן את כל הספירות חוץ מספירה אחת – שחייבת להיות הנס האחרון, אין ברירה, "לא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים". חייב להיות חסד – למה? הזכרנו קודם את 770, הרבי דבר על קבלת אורחים בחדש תשרי – שצריך לפתוח את הבתים לעולי רגלים. מה פירוש "לא אמר אדם צר לי המקום"? כל כך חסד, שבגדר נס. המפרשים מסבירים¹⁶ שלא היה חסר מקום ולא היתה חסרה פרנסה, כלומר, לא היה חסר אוכל. כולם הגיעו לירושלים והיה מספיק מקום לישון ומספיק אוכל לכולם. פלאי פלאים – זהו נס של חסד כפשוטו, נס של אברהם אבינו.

סיכום

ככה נראה לי לפרש את כל המשנה כאן, עשרה נסים שהיו בבית המקדש:

כתר

עומדים צפופים ומשתחוים רווחים

בינה

לא הזיק נחש ועקרב בירושלים

חכמה

לא אירע קרי לכה"ג ביוה"כ

גבורה

לא כבו הגשמים אש של עצי המערכה

חסד

לא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים

תפארת

לא נמצא פיסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים

הוד

לא נראה זבוב בבית המטבחים

נצח

לא נצחה הרוח את עמוד העשן

יסוד

לא הסריח בשר הקדש

מלכות

לא הפילה אשה מריח בשר הקדש

שמח, שנזכה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

אפשר לשיר "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו". שוב, זו משנת הוד שבהוד. ל"ג בעומר

לה ראה פרדס רמונים שכ"ג פט"ז.

לו ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח שו"ג פ"ח; שם שו"ד פ"ב.

לז ראה בתפא"י יכן אות כו (ע"פ מד"ש למשנתנו פסקה ה).

לח ראה בפירוש ר"ע מברטנורא על אתר.

המהפכה הרביעית פתיחה

בשנים האחרונות, הרב גינזבורג מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

קמא^א, סנהדרין^ב ועבודה זרה^ג נאמר "היה רבי מאיר אומר, מניין שאפילו נכרי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול? שנאמר 'אשר יעשה אתם האדם וחי בהם', כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם". אמנם הגמרא (בב"ק וע"ז) מבארת בדברי רבי מאיר "אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה".

ובסנהדרין: "אמר רבי יוחנן גוי [נכרי] שעוסק בתורה חייב מיתה שנאמר 'תורה צוה לנו משה מורשה' לנו מורשה ולא להם. וליחשבה גבי שבע מצוות! מאן דאמר מורשה מיגזל קא גזיל לה, מאן דאמר מאורסה דינו כנערה המאורסה דבסקילה". ומקשה הגמרא מדברי רבי מאיר "אפילו נכרי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול!" ומתרצת הגמרא "התם בשבע מצוות דידהו", ופירש רש"י "עוסקין בהלכות אותן שבע מצוות להיות בקיאים בהן". ובחגיגה^ד: "אמר רבי אמי אין מוסרין דברי

תורה לנכרי שנאמר '[מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל] לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום'. וכיוצא בזה נאמר במדרשים על פסוקים אלו שה' משמר את התורה ולא נותנה אלא לישראל^ה.

נערך ע"י יוסף פלאי.

א לח, א.

ב נט, א.

ג ג, א.

ד יג, א.

ה ראה שמות רבה ל, ט. תנחומא פרשת משפטים סימן ה.

במהפכה הרביעית אנו נכנסים יותר ויותר לעבר העתיד, ונוגעים בלוז היחס לאומות העולם. מצד אחד, התורה ניתנה רק לישראל, ומתן תורה הוא שיא ההבדלה בין ישראל לאומות – זהו יסוד עיקרי בתשתית התורה שבכתב, וחורז בדברי חז"ל, ראשונים ואחרונים, בסדור התפלה, ועוד ועוד – "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", "ואתם [בלבד] תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". מצד שני, ברור שיש בתורה צד השייך לכל האומות, המגמה הסופית היא "לתקן עולם במלכות ש-די וכל בני בשר יקראו בשמך", והיעוד המשיחי עוסק בלימוד צדק ודעת אלקים לכל האנושות (ככתוב בנביאים וברמב"ם). תיקון האנושות קשור בקבלת האמת שבתורה, הן בקיום נכון של שבע מצוות בני נח, והן בגיור מלא והצטרפות לישראל – וודאי שזה משפיע על לימוד תורה לגויים.

תקציר הדברים שנראה לקמן: אמנם יש הגבילה ללמד תורה לגויים, וצריך להבין את יסוד האיסור וטעמו. מאידך, ודאי מותר, ואף מצוה, ללמד לגויים את שבע המצוות, ובכלל להראות להם את האמת שבתורה. יותר מזה, ועיקר: יש מצוה ועניין גדול לקרב ולגייר (גרות מלאה, גר-צדק) את הראויים לכך, ולשם כך ניתן ללמד תורה.

המקורות העיקריים בחז"ל

נפתח במקורות העיקריים. בגמרא בבא

גדר האיסור לפי הרמב"ם – חידוש דת

חומרת הדבר. אמנם את דברי רבי אמי "אין מוסרים דברי תורה לנכרי" לא הביא הרמב"ם בפירוש (והאחרונים דנו בזה, ואכמ"ל).

ומדברי הרמב"ם עולה שהמניעה שגוי יעסוק בתורה היא מפני שהדבר נוגע ל"חידוש דת", וזהו גם הטעם לדין "גוי ששבת" לדעתו (ובגמרא אלו שתי מימרות סמוכות "אמר ריש לקיש גוי ששבת חייב מיתה... ואמר רבי יוחנן גוי שעסק בתורה חייב מיתה"). ואע"פ שהגמרא מסמיכה גוי שעסק בתורה לאיסור גזל וגילוי עריות, סובר הרמב"ם שאין זה ממש בגדר גזל ועריות, כמו שכתב הכסף משנה שלכן אינו נהרג מפני שאלו "אסמכתות בעלמא".^ז ביתר ביאור, נראה שהדימוי לגזל ועריות אין פירושו שעצם העובדה שהגוי עוסק בתורה דומה לגזל ועריות. כל עוד התורה נשמרת כפי שהיא, ואינה מסולפת, אזי הגוי לומד את התורה כפי שהיא נמסרה לנו, כפי שהיא באמת, ואין בזה פגם (הוא אינו גוזל ולוקח לעצמו). הבעיה היא כאשר הגוי מסלף את התורה, הופך אותה למשהו אחר, וזה דומה לגזל ועריות – במיוחד בסילוף העיקרי כאשר מבקש ליטול את התורה מאתנו ולכפור במעמדו המיוחד של עם ישראל.^ח

דברי הרמב"ם בתשובה

וזה לשון הרמב"ם בתשובה (מתורגם מערבית)^ט: "שאלה מאמר ר' יוחנן גוי שעסק בתורה חייב מיתה, האם זה הלכה והחייב כל

עיקר הדיון להלכה הוא לפי הנשר הגדול, הרמב"ם, בפרט שרוב הפוסקים, כטור והשולחן ערוך, לא עסקו בפירוש בהלכה זו (כמו שדיני שבע מצוות בכלל לא נכנסו לשו"ע). נפתח בהלכות מלכים פ"ח ה"י "משה רבינו לא הנחיל התורה והמצוות אלא לישראל, שנאמר 'מורשה קהלת יעקב', ולכל הרוצה להתגיייר משאר האומות, שנאמר 'כבס כגר', אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות. וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכופ את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום...". לא מדובר כאן בלימוד תורה, אלא בשייכות הכללית של "תורה ומצוות", אך יש קשר בין הדברים, וכן הכסף משנה הביא כמקור לרמב"ם את דברי רבי יוחנן בסנהדרין (דהיינו שמדברי רבי יוחנן מוכח ש"תורה צוה לנו" בא לשלול את הגוים). ובפרק י ה"ט כתב הרמב"ם "גוי שעסק בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצוות שלהם בלבד. וכן גוי ששבת אפילו ביום מימנות החול, אם עשה אותו לעצמו כמו שבת חייב מיתה, ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו. כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצוות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצוות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע. ואם עסק בתורה או שבת או חדש דבר, מכין אותו ועונשין אותו ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג". אם כן, הרמב"ם פסק להלכה את דברי רבי יוחנן, אבל מבאר ש"חייב מיתה" אין הכוונה למיתת בית דין אלא רק שמודיעים לו את

ז ובפסחים מט, ב "תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא מאורסה" – וסובר הרמב"ם שגם הדרשה מכאן על גוי שעסק בתורה היא בסגנון זה.

ח כמו שביאר יפה בשרידי אש ח"ב סי' נה, עיי"ש.

ט שו"ת הרמב"ם מהדורת בלאו סימן קמט. ובמעט שינויים בשו"ת פאר הדור סי' קמט (ראה שם בהערות המגיה הרב דוד יוסף שליט"א). תשובה זו לא היתה לעיני הרבה פוסקים שדנו בנושא, אבל ודאי יש לסמוך עליה.

ו וכדאי לראות את פירושי הרב רבינוביץ זצ"ל שהסתלק מעמנו לאחרונה, בספרו יד פשוטה.

לא מתאימים עם דבריו בתשובה, שהרי כתב בסתם שגוי שעסק בתורה חייב מיתה ולא חילק. אך יש לומר שבהלכות כתב את עיקר הדין כפי שהוא מפורש בחז"ל, והגדיר שהאיסור הוא כאשר הגוי לומד במגמה לחדש דת, וזה שייך כאשר הוא לומד מעצמו באופן לא מבורר, ועושה בתורה כרצונו, אבל כאשר אנו באים ללמד אותו, ובמיוחד כשהוא כבר מודה בנוסח התורה שבידינו שהוא אמת – אין בזה פגם.

עוד למדנו מדברי הרמב"ם בתשובה שעיקר הבעיה בלימוד תורה לגויים הוא המכשול שנגרם לישראל! לכן אסור ללמד למוסלמים, שיפרשו לפי טעותם "ויטעו כל גר וישראל שאין לו דעת", ואילו בלימוד לנוצרים "לא יבוא לנו מכשול". ואע"פ שבהלכות הרמב"ם כותב שהבעיה היא חידוש דת, יש לומר שהיינו הך: החומרה הגדולה בחידוש דת היא במכשול שנגרם לישראל. והרי אנחנו מצווים-אחראים על הגויים שיקיימו שבע מצוות (כמו שיתבאר בפעמים הבאות), זה החלק שלהם בתורה שניתנה מפי הגבורה על ידי משה רבינו, עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע, ואם הם מחדשים דת מדעתם אזי זהו מכשול עבורנו. ויש להוסיף בפנימיות: תפקיד ישראל הוא להיות כעין מלכים-מושלים על האומות, ללמד אותם את חלק התורה השייך להם, אבל אם הם מחדשים דת שלא כראוי הרי יש בזה בחינה שאנחנו משתעבדים להם (בסוד "תחת ממשלה עבדות"), משתעבדים לדעתם המשובשת, והדבר פועל גם אצלנו חלישות דעת שלא נקיים את התורה והמצוות בגאון ובשמחה כראוי.

בר ישראל להמנע [מללמוד] דבר מן המצות חוץ משבע מצות או להעמידו עליהן, אם לאו? התשובה: היא הלכה בלא ספק. וכאשר יד ישראל תקיפה עליהם, מונעים אותו מללמוד תורה עד שיתגייר. אבל לא יהרג, אם עסק בתורה, לפי שאמר חייב מיתה ולא אמר נהרג כמו שאמרו על שבע מצות בן נח נהרג. ומותר ללמד המצות לנוצרים ולמשכס אל דתנו, ואינו מותר דבר מזה לישמעאלים, לפי מה שידוע לכם על אמונתם שתורה זו אינה מן השמים, וכאשר ילמדום דבר מן כתוביה (וימצאוהו) מתנגד למה שבדו הם מלבם לפי ערבוב הסיפורים ובלבול העניינים אשר באו להם, [הרי] לא תהיה זו ראייה אצלם, שטעות בידיהם, אלא יפרשוה לפי הקדמותיהם המופסדות ויוכלו להשיב עלינו בזה בטענתם ויטעו כל גר וישראל, שאין לו דעת, ויהיה זה מכשול לישראל האסורין ביניהם בעונותם. אבל הערלים [כלומר הנוצרים] מאמינים בנוסח התורה שלא נשתנה, ורק מגלים בה פנים בפרושם המופסד ומפרשים זאת בפירושים שהם ידועים בהם, ואם יעמידם על הפרוש הנכון, אפשר שיחזרו למוטב, ואפילו לא יחזרו, כשרוצים שיחזרו, לא יבוא לנו מזה מכשול ולא ימצאו בכתוביהם דבר שונה מכתובינו".

אם כן, למעשה הרמב"ם מתיר ללמד תורה לנוצרים. יתירה מזו, הוא כותב שיש ענין חיובי ללמדם תורה כדי "למשכס אל דתנו"! אבל זה דוקא בנוצרים, המאמינים שהתורה שבידינו (כ"ד ספרי התנ"ך) היא מן השמים (אלא שמוסיפים את העוון-גליון שלהם), ויש יסוד המאפשר לשכנע אותם, מה שאין כן המוסלמים שאינם מאמינים בתורה שבידינו. אמנם לכאורה דברי הרמב"ם בהלכות

הסיפור החסידי

ר' יצחק אייזיק מהומיל | חוש ברוח הקודש

הרב יצחק אייזיק הלוי אפשטיין, נולד בשנת ה'תק"ם לאביו ר' מרדכי. בצעירותו עזב את ביתו – חרף התנגדות משפחתו, שהשתייכו למתנגדים לחסידות – בכדי להסתופף בצלו של אדמו"ר הזקן. נודע כגאון גדול בנגלה, עד שגם המתנגדים העריכו אותו מאוד. בשנת תקס"ה התמנה לרב, אב"ד וראש ישיבה בעיר הומיל, שם כיהן עד לפטירתו. לאחר פטירת רבי שניאור זלמן מלאדי היה לחסידו של בנו רבי דובער (אדמו"ר האמצעי), ולאחר פטירתו של אדמו"ר האמצעי פנו כמה מראשי החסידים לר' אייזיק בכדי שיקבל על עצמו את האדמו"רות. ר' אייזיק הסכים בתחילה, אך לבסוף, לאחר שנזכר בהוראת אדה"ז אליו שלא לנהוג נשיאות, התחרט ושידל את ה'צמח צדק' לקבל על עצמו את ההנהגה. ר' אייזיק היה מן החסידים הבודדים שנהגו לכתוב דרושי חסידות, וכתביו (עשרה 'מאמרות' בנושאים שונים ו'חנה אריאל' על התורה) נודעו בעומקם הרב ובייחודיותם. נפטר בכ"ו באייר תרי"ז ונטמן בעירו הומיל.

אישית, כחסיד מקושר ומסור, את שלושת האדמו"רים הראשונים של חסידות חב"ד, התבטא כי לאדמו"ר הזקן היתה רוח הקודש כל היום, לאדמו"ר האמצעי הייתה רוח הקודש בכל עת שרצה בכך, ולאדמו"ר הצמח צדק יש רוח הקודש כמה פעמים במשך היום. הגיב רבי הלל מפאריטש, מתוך 'הקפדה' על כך שחברו מעז להעריך את דרגות הרביים: וגם לך ר' אייזיק יש רוח הקודש? השיב רבי אייזיק: רוח הקודש אין לי, אבל 'מבינות' ברוח הקודש יש לי.

כמובן, מבינות אמיתית ברוח הקודש גובלת ברוח הקודש ממש. אפילו ר' הלל, שהיה מגדולי חסידי חב"ד בכל הדורות, לא ראה את המדרגה הזו כדבר אפשרי לגבי חסיד. ההבנה שגילה ר' אייזיק בדרגותיהם של הצדיקים, נבעה משנים ארוכות ששימש בהן את רבותיו. ככלי ריק הוא ספג לתוכו את רוחם, והפנים אותה עד כדי כך שיכל לחזור על דבריהם בסגנונו שלו ואף להוסיף ולחדש. כך גם ידע להבחין באיכויות שונות בתוך מה שהמון העם תופס כמקשה אחת, ולחשוף את העושר שמאחורי מסך הפלא האחיד. ניתן

אחד מגדולי פולין, בחפצו להכיר את האדמו"ר הזקן, התלבש בגדים פשוטים שלא יכירוהו. אך האדמו"ר הזקן הכירו ואמר לו: לא נאים אלו לאיש כזה! ונתן לו בגדים לבנים מבינתו. בחזרתו היה צריך לעבור דרך הומיל. שלח אותו הרבי לר' אייזיק, ולר' אייזיק כתב: הזהר בכבודו של זה כי אדם גדול הוא. ר' אייזיק שמשו בכל מה שיכול, וכשנפרדו שאל אותו מה דעתו על האדמו"ר הזקן.

ענה הצדיק: שמעתי ממנו, שלולי שמע מרבו שהבעש"ט ילוד אשה – לא האמין זה, וגם הוא כן.

והסתפק אחר כך ר' אייזיק, אם המילים 'וגם הוא כן' היו דברי אותו צדיק על האדמו"ר הזקן, או שמא אלו דברי האדמו"ר הזקן על הרב המגיד, והצטער על שלא שאלהו.

השאלה הזו אופיינית במיוחד לר' אייזיק מהומיל, שידע בעצמו לחוות דעה על רבותיו. מסופר כי פעם ישבו רבי אייזיק מהומיל ורבי הלל מפאריטש בהתוועדות חסידים, ונתגלגלו הדברים לדבר אודות דרגותיהם השונות של נשיאי חב"ד. רבי אייזיק, שהכיר

ערך: יהודה הס

הצדיק, מביאה איתה חוש גם ברוח הקודש שלו. על פי הסדר הידוע שטבע הבעל שם טוב בסוד החשמל, לאחר ה'חש' מגיע ה'מל'. 'חש' כאן הוא לשון שתיקה מלאה הכנעה בעת שמיעת התורה מפי הצדיק, אך דרך ההתמסרות השקטה שלו, מתפתח אצל החסיד גם החוש במהותו של הצדיק. ר' אייזיק שזכה לחוש זה, יכול היה לעלות למדרגת 'מל' ולמלל-לדבר דרושי חסידות.

גם משומעיו דרש ר' אייזיק התמסרות דומה, ולפעמים העמיד במבחן את רצונם של תלמידיו:

אדם אחד בא לר' אייזיק וביקש שיגיד לו דא"ח כי נוגע בנפשו. וענה לו בזה הלשון: בא מיר איז א חסידות 50 רובל כסף, אז איך וואלט קומען צו דיר בעטן 50 ר"כ וואלט איך מיר געבן? [בשבילי חסידות יקרה כמו 50 ר"כ, אם הייתי מבקש ממך 50 ר"כ היית מוכן לתת?]. וראה האיש שאומר זה באמת [ושהדבר נוגע לו ממש] ולא בקש יותר, ודברו ענינים אחרים. אחר כך אמר לו ר' אייזיק: שקרן ושוטה! אם הי' הדבר נוגע לך באמת ההנחת אותי?

ר' אייזיק, שפעמים נעשה חולה ממש מתשוקתו לשמוע חסידות, רוגז על זה שניסה לרמות אותו כשם שמרמה את עצמו. החסידות צריכה לגעת לעצם הנפש, ורק כך אפשר להבין אותה באמת. הבנה נוסח ר' אייזיק פירושה לדעת גם לחדש. להבין איך נגיעת החסידות בנפש יוצרת תורה חדשה, במילים שלא שמעתן אוזן. זהו ה'מל' הנסתר, ההבדלה הנחבאת בין ההכנעה להמתקה. כאשר האדם הוא 'עצמי', תורתו נובעת מעצמיותו ושזכה את שומעיו באמת שבה.

להמשיל זאת למבקר יצירות אומנות: אף שאינו אמן בעצמו, לאחר שנים של התבוננות יודע המבקר להבחין בדברים שאף היוצר עצמו לא שם לב אליהם. תשומת הלב שלו מאפשרת גם לאנשים מן השורה לראות ולהתחבר לאותם רמזים עדינים שהטמין האמן בבלי דעת.

[לא רק ביחס לאדמו"רים, גם בתורת החסידות גילה ר' אייזיק דקויות נסתרות. הוא שכלל באופן יוצא דופן את מלאכת ההסברה והמשלת המשלים המאפיינת את חסידות חב"ד, ועל כך ביקרו אותו גם בתוך חב"ד עצמה. המבקרים חששו מהפיכת החסידות לשכל פשוט ומובן, שהאלוקות איננה מורגשת בו. אולם נראה שבדורנו, אין חשש שנבין מיד למה התכוון ר' אייזיק... ממילא, דרך ההשתוממות והפליאה נוכח משליו העמוקים לפרצופים העליונים, תבהיק האלוקות הבלתי נתפסת].

רוח הקודש היא מאפיין עיקרי של ימות המשיח, בהם "אשפוך את רוחי על כל בשר". אם כן, על מנת להכין את הקרקע לימים יבואו, יש לרכוש את החוש העדין המזהה אותה. אבל כיצד עושים זאת? נתבונן בראשית דרכו של ר' אייזיק בעולם החסידי:

כשנבנס ר' אייזיק אל הרבי בפעם הראשונה נתן לרבי פ"נ, כנהוג, שהיו כתובות בו חמש מלים בלבד – "נפש העמלה איך להתקרב לאלקות". הוא הגיש את הפ"נ לרבי ומיד התעלף.

עמל החסידות נגע בנפשו של ר' אייזיק עד כדי כך, שהתעלף מיד כאשר ביטא את כמיהתו בפני זה שעתיד למלא אותה. אכפתיות כזו מדברי אלקים חיים שבפי

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

פרשת בהר: עבודה עברית

פרשת בהר היא הפרשה ה-**לב** בתורה. במספר סדורי **לב** שווה **יד** (במספר קטן, שניהם שווים 5, רמז ל-ה חסדים ו-ה גבורות שבאצבעות הידים היוצאות מן הלב). והנה, הפסוק ה-**יד** שב-**לב** הוא:

וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לַעֲמִיתְךָ אוֹ קֹנֶה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תֹּנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו (בהר כה, יד).

פסוק זה עוסק במשא או מתן עם עמיתך, דהיינו עבודה עברית. נתבונן בפסוק במספר קטן: **וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר** שווים 18 9 5 12 וביחד 39; **לַעֲמִיתְךָ אוֹ קֹנֶה** שווים 21 7 11 וביחד 39; **מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תֹּנוּ** שווים 18 9 4 21 וביחד 52; **אִישׁ אֶת אָחִיו** שווים 5 5 16 וביחד 26. כלומר, הפסוק מתחלק במספר קטן לארבע כפולות של 13.

ערך הכל 156 (78 ועוד 78, "**לָחֶם** משנה") או 13 פעמים 12 שהוא **יוסף** במספר הכרחי. כיוון שיש 13 תבות בפסוק, ממוצע כל תבה במ"ק שווה 12 ערך התבה **מִמֶּכֶר** (אין עוד 12 ועד התבה "מִמֶּכֶר" יש 12 אותיות), "**זֶה הַדָּבָר** גו'". סכום כל אחד מ-13 המספרים הנ"ל במשולש עולה 1242 או 6 פעמים **בְּהַר (אור)**

וכן ערך 6 צירופי **בְּהַר (אור)**.

בפסוק זה **מו** אותיות אותן ניתן לציייר כמושולש הקטום

של 10, כך:

במספר קטן, ערך האותיות בשש הקודקודים (**וידלאו**) שווה 21 במ"ק וכן

ערך **יוסף** במ"ק.

האות **נ** באמצע שווה

5 במ"ק, והאותיות סביבה

עריכה: הרב משה גנוט

(**מיהתמקמ**) ערכן במ"ק 26. נשים לב שהאותיות מתחלקות ל-15 (**י-ה**) בשלש השורות העליונות של המשולש (**ממיקה**), ועוד 11 (**וה**) בבסיס (**מיתך**). האותיות סביבן (בתאים השחורים) ערכן במ"ק 60. עד כאן ערך האותיות ה-**הא-להים** (91) שהוא משולש 13. הכל בתוך המקיף הרחוק (החסר 9 אותיות כדי להיות משולש שלם) שערך אותיותיו (**וותרורלךאידלאתאחיו**) במ"ק 65 או **א-דני** שהוא 5 פעמים 13, והיינו חלוקת **יוסף** בדילוג ארבעת החלקים בפסוק, כפי שראינו: 39 ועוד 52 שווה 91 בתוך 39 ועוד 26 שווה 65. והנה, גם אם נדלג במקיפים הנ"ל נמצא שהמרכז (5) עם המקיף השלישי (60) סכומם 65, ואילו המקיף השני (26) עם המקיף הרחוק (65) סכומם 91, וכעת יש לנו שני עדים לחלוקה זו בפסוק.

אם נחבר את הנקודה הפנימית (5) עם המקיף הרחוק (65) נקבל 70 ואילו סכום שני המקיפים הפנימיים (26 ו-60) הוא 86 (ששווה **כָּלִי הוֹי**). גם חלוקה זו של יוסף ל-86 ו-70 היא כוונה ידועה "**כּוֹס יֵין**".

נמצא שכל ענין עבודה עברית – משא או מתן עם עמיתך דוקא – הוא בסוד משיח בן יוסף המבטא את אהבת יוסף לאחיו בכל מצב כמבואר בתניא.

פרשת בחקתי

בסוף פרשת התוכחה נאמר,

וְזָכַרְתִּי, אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר. וְהָאָרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתָרַץ אֶת שְׁבִתֶיהָ בְּהִשָּׁמָה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם יַעַן וַיִּבְעֶן

וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לַעֲמִיתְךָ אוֹ קֹנֶה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תֹּנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו

במספר קטן, ערך האותיות בשש הקודקודים (**וידלאו**) שווה 21 במ"ק וכן

ערך **יוסף** במ"ק. האות **נ** באמצע שווה 5 במ"ק, והאותיות סביבה עריכה: הרב משה גנוט

נקבל **בקממ** ששווה **יעקב** (7 פעמים הוי') ועם הר"ת **אֵייר** יעלה הכל 403 או 13 פעמים 31, "א-ל" [פעמים] **אָחד** בְּרָאנו". כאשר נוסיף את הרוס"ת של בְּרִיתִי בְּרִיתִי בְּרִית יעלה הכל 841 שהוא 29 ברבוע וכן 21 בהשראה.

י	ע	ק
ב	ו	ב
א	ח	ק
ב	ו	ב
ר	א	ש
נ	י	ס

במלים יַעֲקֹב יַחֲזֹק אַבְרָהָם ראשנים 20 אותיות אותן ניתן לצייר בצורת היהלום של 4, כך:

והנה, בצורה זו האותיות

בקודקודים למעלה ולמטה ושתי השורות של 4 אותיות באמצע (**יצחקאברהםס**) באמצע עולות **מלכות** שהוא **אַבְרָהָם אַבְרָהָם** (או משולש **א-ל**). שאר האותיות עולות **אֵשֶׁת חַיִּל** (749), בחינת המלכות, הכל מן האשה. 749 שווה **מלכות** ועוד 253 שהוא משולש 22 ששווה "**מוֹצֵא פִי הוִי**", וכן "**וְהָיָה בְּרָכָה**" של אברהם ועוד. במספר סדורי **יעקוב יַחֲזֹק אַבְרָהָם ראשנים** שווה **אָזְכֹר** במספר הכרח.

כל ההתבוננות הנ"ל על מדת המלכות בצורה מגלה שבמרכבה הכוללת את הספירות חסד גבורה תפארת ומלכות, החג"ת קבועים ואילו המלכות משתנה. ראשית רחל תופסת את מקום המלכות. אחר כך השבטים, בסוד "רחל מבכה על בניה" שכן בפנימיות, כל **יב** השבטים בני רחל. לבסוף, דוד נכנס במקום רחל וגם כולל כל השבטים בהיותו מלך ישראל, בסוד שמו של אביו, **יִשְׂי** ראשי תבות **יחד שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל**.

ועוד יש להוסיף שגם **אֱלִיהוּ** שיך למלכות (שמו שווה **בן**, מילוי שם הוי' שכנגד המלכות) ועל כן כאן יעקוב לוקח ממנו את האות ו כפקדון שיבשר את הגאולה על ידי משיח אשר גם הוא מקביל לרגל הרביעי של המרכבה: משיח בן דוד. **ראשנים מְשִׁיחַ** שווה 7 פעמים 137 או "**אֶךְ בְּצֵלָם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ**" וכן **אַבְרָהָם** במספר קדמי.

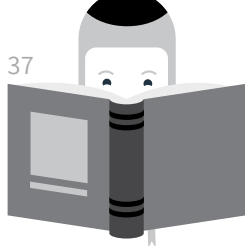
בְּמִשְׁפָּטִי מָאֲסוּ וְאֵת חֻקְתִּי גָעַלָה בְּפִשָּׁם. וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאָרֶץ אֲבִיהֶם לֹא מָאֲסִיתִים וְלֹא גָעַלְתִּים לְכַלְתָּם לְהַפִּיר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי הוִי' אֱלֹהֵיהֶם. וְזִכְרְתִי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיטֵל לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי הוִי' (בחקתי כו, מב-מה). הנה, בפסוקים אלה 4 בריתות, "בְּרִיתִי יַעֲקֹב... בְּרִיתִי יַחֲזֹק... בְּרִיתִי אַבְרָהָם... בְּרִית ראשנים" ר"ת **אֵייר** (לפי הסדר **יֵאָר**), סוד המרכבה (כאשר ה-ר רומזת ל-רחל, שכנגד המלכות. מאוחר יותר דוד החליף את רחל בהקבלה למלכות). אמנם, רש"י מפרש ש"בְּרִית ראשנים" עולה על השבטים. ממילא יש כאן סדר של **ד** דורות לפי הסדר של 1 2 3 4 (תפארת גבורה חסד מלכות, וכן כל ברית הוא יסוד, החל מהיסוד של התפארת, "בְּרִיתִי יַעֲקֹב" מלא, "גופא ובריתא חשבינן חד"). בדומה לזה, בפסוק הראשון, אחרי 3 הבריתות ממשיך ל"וְהָאָרֶץ אָזְכֹר" שכנגד מלכות.

בְּרִיתִי יַעֲקֹב... בְּרִיתִי יַחֲזֹק... בְּרִיתִי אַבְרָהָם... בְּרִית ראשנים עולה 1245. ראשי התבות הם כאמור, **אֵייר** ששווה 221 או **אָחד** פעמים **טוב** כאשר שתי המלים הללו מתחלפות בחילוף אטב"ח. 221 הוא גם מספר ההשראה של 11 (דהיינו סכום 11² ועוד 10²). שאר האותיות שוות 1024 או 2¹⁰. אם נוסיף את ארבעת המלים **בְּרִית... בְּרִית... בְּרִית... בְּרִית** יעלה הכל 3723 ששווה 3 פעמים **טוב** פעמים **חֲכָמָה** או **אֵייר** ועוד **דָּבָר** פעמים **טוב**. את 39 האותיות שבביטוי אפשר לצייר בצורת המשולש הקטום של 9 כך:

ב	ר	י	ת
י	ע	ק	ו
ב	ו	ב	ר
י	צ	ח	ק
ב	ו	ב	ר
י	ת	א	ב
ר	א	ב	ר
י	א	ש	נ
י	ס		

ידוע שסופי תבות

שמות האבות **בָּקָם** (לפי הסדר למפרע שכתוב כאן) והוא שם קדוש וכן אותיות **שְׁדֵי** בחילוף אתב"ש כאשר **שְׁדֵי** הוא שם הברית-היסוד. והנה עם סוף תבת ראשנים

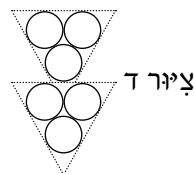
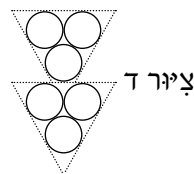
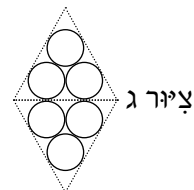
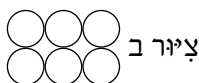
סוד השבע

המדור לילדים

להוסיף בלי אגרס

אני רוצה שנגרוף יחד נסוי קטן. לצורך הנסוי עליכם להצטייד בשש מטבעות בגדל זהה (בשבת חפשו טבעות או 'פוגים'). כעת, נסו לסדר אותן בצורה שנראית בעיניכם הכי יפה ומתאמת. אני מניח שחלק יבחרו לסדר אותן בצורת קו ישר [כמו בצירור א], וחלק את צורת המלבן [כמו בצירור ב], וחלק יסדרו אותן כשני משלשים צמודים [כמו בצירורים ג-ד]:

צירור א

אבל בעלי ראש מקורי יוכלו ליצר לנו צורה מעניינת יותר. משושה עגולים אפטר ליצר מעגל חלול, כמו עלי כותרת המקיפים את הפרח, כשהחלל שנוצר

שבע הוא המספר שלנו השבת! מדוע? קדם כל, כי אנחנו כעת בשבת, והשבת מגיעה אלינו בסוף כל שבוע וחולמת את מנין "שבעה ימי שבתא". כך הוא הסדר מאז בריאת העולם. שנית, אנחנו כבר בשלב מתקדם מאוד של ספירת העמר, בה אנו סופרים "שבע שבתות תמימות" - שבעה שבועות, שבעל אחד מהם שבעה ימים. טוב, אבל זה נכון לכל התקופה שמחג הפסח ועד חג השבועות. המיוחד דווקא בשבת הוא, כמובן, מצוות השמטה והיובל!

בין שתי המצוות - ספירת העמר ומנין שנות השמטה והיובל - קיימים קוים משתפים. כמו בספירת העמר, גם בשנות היובל אנו מצויים לספור שבע שביעיות - שבעה מחזורים של שבע - "וספרת לה שבע שבתות שנים, שבע שנים שבע פעמים". גם בסיימם של המנינים שבשתי מצוות אלו קיים דמיון: סופם של ימי ספירת העמר הוא ביום שאחריהם, ביום החמשים, יום חג מתן תורה. ובדומה לכה, סופה של ספירת ארבעים ותשעה שנות מחזורי השמטה גם הוא בשנה הבאה אחריהן, בשנת החמשים, שנת היובל.

אז מהו סוד המספר שבע?

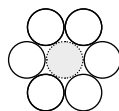
חז"ל מדמים את הרגעים האלו של סוף היום הששי לחתונה גדולה. החתן ומשפחתו כבר הגיעו, האולם המפואר מוכן, התזמורת ערוכה ואפילו הרב כבר נצב תחת החפה וממתין לאות הפתיחה. ומה חסר? הפלה עוד לא הגיעה – "מה היה העולם חסר? שבת".

הטבעת המעגלת בת שש המטבעות מבטאת את עולם הטבע. בטבע פועלים כוחות רבים, שוב ושוב, לפי תכנית דומה שמזכירה לנו את סבוב הטבעת, שלעולם לא מסתיים. למשל, הגשם יורד משמים וזורם דרך הנחלים אל הים; חם השמש גורם למי הים להתחמם, להפוך לאדים ולעלות השמימה בצורת ענני גשם, ששוב יורד על הארץ. דגמה נוספת, מגופנו: אנו נושמים אוויר נקי, המכיל את חמור החמצן, שואפים אותו אל ראותינו; מהראות עובר החמצן אל הדם ודרכו הוא נספג בכל חלקי הגוף ומזין אותו; הגוף 'שורף' את החמצן ופולט אותו בתזרה אל הראות בצורה של אוויר 'משמש', ומשם בנשיפה – החוצה, וחוזר חלילה.

הקדשה שבטבע

נו, אז לכאורה אפשר להמשיך עם המעגל הזה עד אין סוף, לא? איך יוצאים ממנו? איך עולים מתוכו אל מעל לטבע? מי יזכיר לנו להרים עינים לשמים ולזכור שיש מי שברא ויצר אותו? התשובה

בתוכו זהה בגדלו בדיק לזה של ששת העגולים המקיפים אותו, כמו בציר הבא:

מה המיוחד בצורה הזו? בכל שאר הצורות יש יפי מסים, אבל הוא יפי סופי ומשלם. מה הכוונה? שהיא יפה כפי שהיא, ואין לי צורך להוסיף עליה או לשנות אותה. להפך, אם אוסיף רק אקלקל, ו"כל המוסיף – גורע". למשל, אם אוסיף עגול בציר השני אקלקל את צורת המלבן שנוצרה; אם אוסיף אותו לציור השלישי או הרביעי אקלקל את צורת המשלשים שסדרתי. לעומת זאת, באפשרויות האחרונה שבחרתי לא רק שלא תהרס צורת המעגל שנוצרה, אלא נראה שהעגול החלול שנוצר באמצעו רק ממתיך ומחפה שיבוא העגול השביעי, יכנס אל תוכו וימלא אותו.

מה חסר כאן?

לצורה שייצרנו באמצעות שבע המטבעות קוראים בשפת פנימיות התורה 'צורת שבת'. ששת העגולים דומים לששת ימות החול, שייחדו יוצרים מעגל משלם. משלם? כמעט, כי באמת העקר חסר מן הספר. החלל שבמרכז המעגל מזכיר לנו את יום השבת. כאשר סים ה' יתברך את מלאכת בריאת העולם בששה ימים היה העולם משלם.

העמר? היא תזכיר לנו שההתנהגות
הטבעית שלנו צריכה להתעדן, להשתפר
ולהיות מוכנה לשמץ את ההדרכה
האמתית מפיו של מי שטבע אותה בנו.
בסופם של ימי ספירת העמר נקבל את
התורה – חכמתו ורצונו של ה' יתברך!
שנזכה לצאת מה'טבעת' ולהיות
שבעים מגלוי אלקות!

שבת שלום ומברך! **זי**

נעוצה במספר שבע! השבע מתקן את
הטבע! השבת תקדש את העולם ותזכיר
לנו את מי שברא אותו גם במהלך ימות
החול; שנת השמטה תזכיר לנו שהארץ
ויבולה שיכים לה' – "כי לי כל הארץ";
שנת היובל תזכיר גם לבעלי הנכסים
הפבדים – הקרקעות והעבדים – שאינם
שלהם אלא רק פקדון בידם.
ומה תזכיר לנו ספירת שביעיות

שאלת השבוע:

כיצד מבטא המספר שבע בתוך עולם הטבע את הקדשה?
בין הפותרים נכונה יגדל משחק קפסה. תשובות יש לשלח לד"א ל
maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452 עד יום ב' הקרוב.
הזוכה מגיליון אמר: **חנה פלאי יצהר**

צעצועי רזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

הפרסיס בחסות:

אהבה ואחוה

בעם ישראל הן הדרך לצאת מהגלות ולהביא את הגאולה. אהבה היא רגש

שבלב, שהתעוררותו תלויה בהתבוננות שכלית, ואילו אחוה היא החיבור הטבעי בין אחים. אמנם, לא תמיד פשוט להיות אחים, כפי שמלמדים הנסיון הראשון של האנושות בתחום, סיפור קין והבל, והתמודדות יעקב ועשו, אך עלינו ללמוד מהנסיונות המוצלחים של "שבת אחים" – השותפות הטובה בין זבולון ויששכר, איש העסקים המצליח ובחור הישיבה, וההנהגה המשותפת של משה ואהרן.

האחוה נובעת מקשר על-מודע עמוק – כולנו אחים! – ומתבטאת ביכולת לשתף פעולה בשטח. לא תמיד צריך להסכים בדעות ובתחושות – "כשם שפרצופיהן שונים כך דעותיהן שונות" – אבל צריך לזכור שאנו אחים וש"המעשה הוא העיקר", וזהו מפתח הגאולה.

עם כל עולם ה'השכלה' (במוחין) וה'עבודה' (ברגש) המלא והעשיר שמצטייר בתורתו של הרב גינזבורג שליט"א, הוא מדגיש כי בסופו של דבר החיבור שלנו עם ה', עמו, תורתו וארצו הוא חיבור שלמעלה מטעם ודעת והעיקר הוא להביא את החיבור הזה למעשה בפועל – ובכך ניתן לשתף פעולה עם כל יראי ה'. בחוברת שלפנינו כמה שיעורים קצרים הנוגעים לענין, ובמרכזם שיעור משידור ל"ג בעומר משותף של רבנים – שונים באופיים, בתורתם ובקהילות בהן הם פועלים – הנוהגים כבוד זה בזה ומאמינים בחיבור מהסוג המתואר.

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** – המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il